

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה י' (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ שמיני ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

יד מעלת עבודת הציבור
על עבודת הצדיקים
מילתא חדת"א

יב החיה אשר לא תאכל
ניצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יג שבת אחר פסח
הוא גמר קדושת החג
אוצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובהרת בחיים • אביר יעקב • מכתלי בית הדין • שו"ת בהלכה • בעל העקידה

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישיבים
ירושלים - נהריה

למעלה מן הדעת

"מקוה מים יהיה טהור" (ויקרא י"א לו)

בספה"ק בעל שם טוב על התורה (פרשת יתרו אות י"א) הובאו כוונות המקוה מרבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א. ובתוך דבריו הזכיר כי יש לכוון ש'מקוה' עולה בגימטריא קנ"א, שהוא שם אהי"ה במילוי ה"הין - 'אל"ף ה"ה י"ד ה"ה', שהוא השם של המקוה. ויש לנו למצוא טעם כפי ערכנו במספר קנ"א, מה ענינו אל המקוה.

והנראה לבאר בזה, כי הנה כאן בפרשה נזכרו שמונה שרצים האמורים בתורה. ובגמרא (סנהדרין יז.) מובא דין מפליא, כי אין מושיבין בסנהדרין אלא מי שידוע לטהר את השרץ מן התורה. ובדומה לזה אמרו בגמרא (עירובין יג.): "תנא, תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ במאה וחמשים טעמים". והקשו בתוספות (סנהדרין ועירובין שם) בשם רבינו תם, מה לנו ולחריפות של הבל, הרי מפורש בתורה שהשרץ טמא, ומה גדולה היא להביא מאה וחמשים טעמים שידוע כי אינם נכונים, וכי אם יבוא אדם ויוכיח באתות ובמופתים כי כעת לילה, ונצא לחוץ ונראה כי השמש זורחת, וכי יש טעם לפלפל בדבריו. עיין שם מה שתירצו בזה.

אך בעומק הדברים כתב רבינו המהר"ל זיע"א (דרוש על התורה פרק כ"ג), כי בוודאי אף אחר שהתורה התירה את השרץ, אין זה אומר שאין בו שום צד טהרה, אלא שצד הטומאה גובר. משל למה הדבר דומה, לשנים הבאים לדון על העץ, האם בא מיסוד הרוח או מיסוד העפר, ובאמת דברי שניהם נכונים, כי יש בעץ מיסוד הרוח בזה שצף על גבי המים, ויש בו מיסוד העפר במוחש, כי אחר שיישרף העץ נעשה עפר ואפר. אם כן אין זה פלפול של הבל כלל, אלא שבאו הלומדים לבחון את השרץ מכל צדדיו, ולהבין שלמרות צדדי הטהרה שבו - טימאתו התורה. ויש להוסיף עוד בזה על פי מה שביארנו במקום אחר כי סימני הטהרה והטומאה אינם סימנים לבד, אלא סיבות, כי בכח הסימנים נודעת מהות הדבר, וצריך תלמיד חכם לדעת את כל הצדדים קודם שיבוא לחרוץ דינו בישיבתו בסנהדרין.

אמנם, בדרך אחרת פירש הדברים הרה"ק רבינו צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספר אור זרוע לצדיק (מהות לשון הקודש עמוד מ"א). עיקר דבריו שם אמורים על מה שכתב האברבנאל (הקדמה לספר יהושע) לחלוק מדעתו על דברי חז"ל בענין אחד, וכנגד זה יוצא שם בדברים חריפים, והזכיר מאמר זה על כח החכמים לטהר את השרץ בק"נ טעמים. וביאר, כי באו חז"ל להורות לנו עד כמה אין לו לאדם לסמוך על שכלו לבד, שהרי בכח השכל ישנה היכולת לטהר את השרץ, ועם כל זאת נשאר בטומאתו, והרי זה כמי שמוכיח על עמוד של אבן שהוא זהב, אשר לא יועילו כל טעמיו ונימוקיו כנגד המציאות המוחשית.

אם כן, טוב לו לאדם להניח את שכלו, ולזכור כי דברי התורה הם האמת. אמור מעתה, כי מנין מאה וחמשים הוא גבול המקום שבו יוכל האדם לומר טעמים ולטהר את הטמא, ואילו מאה חמשים ואחד הוא כבר מעבר לזה. משום כך עולה מקוה בגימטריא קנ"א, להזכיר לאדם להתעלות אל המקום שבו אין שום הסבר וביאור. ואותו תלמיד אשר יכל למצוא צדדי היתר וטהרה בדברים בהם לא ניחא לקודשא בריך הוא לעשות כן, ואינם רצון ה' יתברך - לא יוכל למצוא את הטעם המאה וחמשים ואחד, כי זהו כבר המקוה.

(מתוך "עינים מאירות" להגאון רבי מנחם מנדל פורמאן שליט"א)

פרי צדיק | מהות קדשת ליל הסדר ונג הפסח - קדשת הדבור על ידי האכילה א
אמרי אמת | שבת אחר פסח הוא גמר קדשת הקג א
חקל יצחק | בימי הספירה קל לאדם להתקרב אחר טהרת הנשמה בחג הפסח א
בית ישראל | אכילת המצה בחג הפסח נותנת פח לקדש את האכילה של כל ימות השנה א
אמרי נעם | רמז הפסוק באפן נפלא על חג הפסח, ימי הספירה ונג השבועות א
רב טוב | מנהג חלות מפתח בפרשת שמיני - המפתח לקדשה נעוץ בקדשת האכילה ב
דברי בינה | כל התהלה צריכה להיות בשמחה ב
דברי אמת | החסיד דבוק בבורא גם בעת מעשים החביבים עליו ב
קדשת לוי | שמחת הצדיק היא על כך שמרבה תענוג לבורא ותברך בעבודתו ב
יפוח בנפשו צדיק | אהבת חברים יסוד לדרך הסידות ג
דברי שלום | על ידי טהרת נפש האדם ביכלתו לציר מול פניו שם הוי"ה ג
כתנת פסים | העושה מעשיו הגשמיים לשם שמים כל מעשיו רצויים ג
אור התורה | ההבדל בין ברכה לתפלה ג
לקוטי שיחות | 'ידוע הייתי שיתקדש הבית' וכו' - מה הנה חסר עדין בקדשת המשכן ד
מאיר עיני חכמים | 'ידים' - כמו דומם אשר אינו משתנה כלל כאשר מצערים אותו ד
דעת משה | אזהרה לצדיקים שלא תפרד נשמתם מרב תשוקה ודבקות פי הדור וקוק להם | מעשה במגיד מקווינין שנתעלה ד
פתוחי חותם | הלומד תורה צריך לקיים מה שלומד ה
פתוחי חותם | א. המוקים את התורה מעוני סופו לקנימה מעשר ה
לקוטי הלכות | טהרת מקוה היא דוקא במים שבאריך משום שצריך שפלות ה ישועות משה | חיים ללא יראת שמים ויראת חטא וללא אהבת התורה אינם בגדר חיים ו
ארח לחיים | על האדם להיות שפל רוח וענוי, אך בשעת העבודה ידע שבעבודתו חשובה מאד מאד ו
תפארת שלמה | 'יחד מעשת החטאת' - בעת העבודה והתפלה יש להוריד החטאים מהזרון ו
ואלה הדברים שאנאמרו לדוד | 'לקח נבחרת' - הקב"ה בחר בך כפי המצב בו אתה נתון ו
אמרי שפר | לא ערב לבו של אהרן ביום השמיני לגשת אל העבודה כי לבו נבא לו שעתיד לבוא תקלה ביום הזה ו
ויאמרו שאלו | יראת משה ואהרן והזקנים שמא יתקדש המשכן בהם ז
חלקי אבנים | כפרת אהרן על לקיחת הזבב מידיהם של הערב רב ז
אנך יפה | הזמן שבו הקטגור יכול להיות סגור ז
חוט המשולש בשערים | שלים צבור קבוע אינו צריך לקרב אפלו בפעם הראשונה ז
ויאמרו משה | ירדת האש מן השמים תחלה לאהל מועד עבור הקטרת .. ז
זכרון יצחק | הקטרת אש וזר פחות ממשעור ח
תורת הרא"ם | הוספת אש על המזבח מתרת רק לאחר ירדת האש מהשמים ח
אפד בד | מיתת צדיקים מכפרת רק לשבים ח
חפץ חיים | הלמוד לקח שחכמים שהורו בשכרות אינם חגיבים במיתה ח
פרח הגפן | רעת הרשע שאינו אוכל לשמזמין אורחים לביתו ט
מעשי צדיקים ט
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב

לרכישת ספרים מרוכזת ולמוסדות:
חוישי: 052-7110200 | עזרא: 052-7110900

בס"ד
קו מענה הלכה
02-803-9999
או במייל: rav@abiryakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077
מחוברים
את היום! החיוביים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
הצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com | שירות לסייל האישי

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

נושאים בפרשת שמיני

שיכות פרשת שמיני אחר פסח

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א מהות קדשת ליל הסדר וחג הפסח - קדשת הדבור על ידי האכילה כל ענני ליל פסח וכל קדשת הפסח הוא לקדש הדבור על ידי האכילה, שהמאכל מזון הנפש בענין שיפתח שפתיו בספור דיציאת מצרים. וכל מאכל מוליד דבורים מיחדים, וכן כל כוס.

וקורין בשנים פשוטות אחר הפסח פרשת שמיני שנאמר בה זאת החיה וגו' (יא ב), דפרשה זו מלמדת גם כן הגדרה בעניני האכילה, ועל ידי קדשת אכילת מצה זוכה אחר כך לברור הרע שבאכילה, כי כל דבר על ידי שמתקדש באותה קדשה זוכה לברור הרע אחר כך, כענין 'אנכי' ואחריו 'לא יהיה לך וגו'.

וכן פרשת שמיני עצמה, התחלתה בבחירת אהרן לכהן גדול וקדשת הפהנים, ודרשו רז"ל בויקרא רבה (ח ב) 'מהאכל יצא מאכל' (שפטים יד יד) זה אהרן הכהן שאוכל כל הקרבנות.

ונקרא אהרן בשם 'אכל' סתם, כי זה עקר קדשת הפהנה - קדשת האכילה שיהיה כל מאכלו משלחן גבוה ושיירי הקדשים, ועל ידי זה סיום הפרשה בברור הרע שבאכילה דזאת החיה וגו' וסיום ולהבדיל וגו' ובין החיה וגו' (קונטרס עת האוכל

— טו):

אמרי אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

שבת אחר פסח הוא גמר קדשת החג

ניהי ביום השמיני (ט א). השבת קדש שאחר חג הפסח הוא גמר השלמות של שבועת ימי הפסח, לכן הם בענין שבועת ימי המלוואים שבכל יום ויום היו הקרבנות שונים לחנוף את העבודה, וביום השמיני פתיב 'כי היום ה' נראה אליכם' (ט ד), ומאז והלאה הכשר לכל העבודות הנצרכות.

וכמו כן שבועת ימי הפסח המה גם כן לחנוף האדם בקדשת אכילת מצה, שמשרש אכילה זו נמשך השפעת כל השנה. וגמר קדשה זו הוא בשבת קדש זה, כמו תינוק שגומלין אותו משדי אמו

שמאכילין אותו מעט מעט עד שיוכל לאכל מה שהוא צריך, וזהו קדשת השבת קדש הזה.

שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא. הוא ביחוד בשבת קדש זה שהוא גמר המכונן של אכילת מצה מיכלא דאסותא, וכנדוע מזהר הקדוש שהוא כמו שמאכילין לחולה שנתרפא מאכל קל מעט מעט עד שיוכל לאכל כל הצריך לו, וזה היה בחג הפסח שחנף אותנו השם יתברך בקדשת המיכלא דאסותא וגמר הרפואה הוא בשבת קדש זה (ליל שבת תרכ"ה):

חקל יצחק

רבי יצחק אייזיק מספינקא זיע"א

בימי הספירה קל לאדם להתקרב אחר טהרת הנשמה בחג הפסח

כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים והייתם קדשים כי קדוש אני (יא מה).

יש לבאר לפי מה שכתב החסד לאברהם (מעין שני נהר נו) דבכל שנה ושנה בהשלושים יום אשר בין פורים לפסח, הקדוש ברוך הוא מוציא בכל לילה ולילה כל הנשמות ישראל חלק שלשים מהשערי טמאה אשר הם שקועים בהן, באפן אשר כשמיגיע ליל פסח כל הנשמות עומדות על פתח שערי השבועות, עד כאן דבריו הקדושים.

והנה מקדם פתיב והתקדשתם והייתם קדשים וגו', ולכאורה יש להאיש החוטא מקום להתנצל, האיך אפשר להתקדש, הא כבר פמה עברות ומשקע בהתאזת היצר הרע, והאיך יוכל להיות איש קדוש.

על פן אמרה התורה הקדושה כי אני ה' המעלה אתכם בכל שנה ושנה מהמ"ט שערי טמאה המכונים מארץ מצרים, אשר היו שקועים שם בהן, וכיון שאתם יוצאין בפסח מהשערי טמאה, בנגל לכם להכנס לשערי הקדשה בימי הפסח והספירה.

ועל פן והתקדשתם, אם תרצו לקדש אתכם באשר מתחילין בליל פסח כשבאין להסדר לומר 'קדש', והכונה לקדש עצמן, אזי בודאי והייתם קדשים כי קדוש אני, אמן פן יהי רצון:

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

אכילת המצה בחג הפסח נותנת כח לקדש את האכילה של כל ימות השנה

כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדשים כו' (יא מד) וכתוב אחר כך (פסוק מה) כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים כו' והייתם קדשים כי כו'.

תלה הקדשה ביציאת מצרים, נראה שעתה הזמן לקבל קדשה, כי עם קדוש אתה כו' וקח בחר ד' כו' (דברים יז), זה הזמן בעת יציאת מצרים. ודרשו חכמינו ז"ל (יומא לט). אדם מקדש עצמו למטה מקדשין אותו למעלה, וזה שמבקשין בימי הספירה ואטהר ואתקדש בקדשה של מעלה.

ונרמז הקדשה בענין מאכלות אסורות, ולהפך אכילה בקדשה מביא קדשה. וזה הרמז אחר? מי הפסח קרבן פסח ואכילת מצה מיכלא דאסותא. אכילה בקדשה. יכול האדם להמשיך, פדאיתא שנותן הכח לכל השנה שהאכילה יהיה בקדשה.

וכן בשבת יורד קדשה מן השמים, ויברך ויקדש' (בראשית א ב), וגם סעודת שבת מביא קדשה ויכול האדם להתקדש ולהזהר ממאכלות אסורות ומותרות אשר הם מטמטמים את הלב.

סיוע לקדשה ובפרט בימי הספירה

והתקדשתם - אם האדם רוצה להתקדש יש הבטחה והייתם קדשים שמסיעין לו מן השמים, ולהפך נפל ביד היצר פדאיתא ברש"י ונטמטם בם.

וימי הספירה ימי תקון המדות מסיעין לאדם להתקדש ולעלות למעלה, וזה הרמז כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, בכל שנה מתחדש כח הנה שהשם יתברך מעלה אותם אם האדם זוכר זאת פדאיתא בכל דור ודור חייב אדם וכו', ואתערותא דלתתא מעורר אתערותא דלעלא להטהר ולהתקדש (שנת תש"ס):

אמרי נעם

רבי מאיר מד'יקוב זיע"א

רמז הפסוק באפן נפלא על חג הפסח. ימי הספירה וחג השבועות

את הכוס ואת השלף ואת הנשוף (יא י). הנה התורה סובלת כל מיני

המפתח לקדשה נעוץ בקדשת האכילה

לכן מנהג ישראל תורה בשבת שמיני שחל אחרי פסח או פרושת אחרי שחל לפעמים אחרי פסח, שבהן נאמרו להשמר ממאכלות אסורות ומעצרות שהן מסטרא אחרא - שהן מפתח של הלב להוציא מסטרא אחרא.

על כן נוהגין לעשות החלות במפתח, להורות על זה שמה שנגאמר בפרשיות הללו הן המפתח לפתח הלב לעבדו בכל דבר, כנגאמר כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים, כלומר שיהא גם אכילה ושתיה וכל צרכיכם לאלקים (יא מה), והבן (ר"ה זאת החיה):

יום, וללמד תורה, פידוע מדברי הזהר הקדוש.

ולזה פרש רש"י ז"ל הצועקים בלילה ויש להם לסתות פאדם, רומזו כי עקר עבודתנו בכל ימי הספירה לזכות לבחינת אדם לדמות צורה ליוצרה, פידוע מהמקבלים. ובחג שבועות זוכין לזה להיות בבחינת אדם. ועל כן מזל סיון תאומים שהיא צורת אדם פנים בפנים, והבן:

רב טוב

הבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א מנהג חלות מפתח בפרשת שמיני -

פרושים, על כן בדרך רמז בעלמא יש לומר שקורין זאת בימי הספירה, לרמז הלוח מדרגות אלו הימים.

וזהו את הכוס, רומז על ליל ראשון של פסח שמצוה בארבע כוסות. ואת השלף רומז על ימי הספירה הבאים תכף בליל שני, וזהו שפרש רש"י ז"ל השולה דג מן הים, רומז על חמשים ימי הספירה כמנין 'ם', ויש בהם שבועה שבועות כמספר 'דג' לתקן ברורי ז' מלכין דמתו, כנודע בכונות הספירה.

ואחר זה זוכין לחג השבועות. וזהו ואת היגשוף, רומז על חג השבועות, שצריך להיות נעור כל הלילה בנשף בערב

פרשת שמיני

והשעשועים שלו שהשם יתברך יש לו תענוג מעבודתו. וזהו 'שוש' - כלומר שאני 'שוש' בשמחה רבה, מחמת 'אשיש בה' - שאני מביא שמחה 'בה', בשביל זה אני שמח שמחה רבה שזכיתי לכך להביא חנה להשם יתברך, קרוץ מחמר כמני ישמח את הבורא ברוך הוא אשר ידו בכל משלה.

והנה הטעם מה שהשם יתברך מקבל תענוג מעבודת האדם יותר מאלף אלפי אלפים כמות מלאכים שעובדים אותו, פידוע שיצור לב האדם רע מנערי' (בראשית ח כא), ומיד 'לפתח חטאת רבץ' (שם ד כז), ואף על פי כן כשאדם פונה עצמו מכל עסקיו, ומתחיל לעבד את הבורא בשמחה ובלב שלם לעשות נחת ליוצרו, ומתגבר על יצרו שלא לילך אחר תאוות לבו, אזי השם יתברך יש לו תענוג גדול במה שהוא מכניע את היצור הרע. עבור שהוא אדם לבוש בגשמיות, ואף על פי כן הוא מתגבר את עצמו, השם יתברך מתפאר עצמו עם בריותיו יותר מכל המלאכים והשרפים שעובדים אותו.

קרבות השמיני למלואים לא היו כפרה אלא אות שמחה לכן לא הוצרכו בקור

והנה משום הכי צוה הקדוש ברוך הוא לטען בקור לקרבן, כי כשהקריבו קרבן הצריכו לחשב שהקרבן יהיה חלף עצמו, וכאלו הוא עצמו הקריב עצמו. והנה יש ד' יסודות בבמה, ולכן בכל יום ויום היה הבקור להוציא אותו מיסוד הבמה, עד שיצא מיסוד הבמה, כדי שיהיה חשוב כאדם עצמו.

והנה הקא ביום השמיני דמלואים לא הצריכו בקור, כי הקרבן לא היה פעל

מעשיו, 'וחסיד' - ה' בכל 'מעשיו' גם כן. וזה 'אחלי' כנו דרכי' (שם ק"ט ה), להיות 'דרכי' כמו כן יכנו וגו' 'לשמר חקך', לא מבטיא בכל מעשיו סתם, אפילו בשעת אכילה שמקרח לאדם חביב עליו מאד כי הוא חיותו, להיות רק לה' ודבוק בו, וזה לשמר 'חקך', לישא דמונא (ביצה טו).

וזה קח לך עגל בן בקר, הוא עגלא תילתא, לחד פרוש (רש"י עירובין סג ד"ה עגלא), שליש גדולו והוא חביב לאדם, תהיה אכילתו דבוק בה' להיות שלחנו כמזבח מכפר עליו, וזה 'לחטאת':

קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה וגו' כי היום ה' נראה אליכם (ט ג-ד)

קדשת לוי

רבי לוי יצחק ממברדיטשוב זיע"א שמחת הצדיק היא על כף שמרבה תענוג לבורא יתברך בעבודתו

'שוש' אשיש בה' (ישעיה ס"א), כשהצדיק עבד את ה', אזי כפיכול השם יתברך מקבל תענוג מאדם הנה. והנה דרך משל, לאב שיש לו בן, והבן ההוא לא יחסר לו כלל, שהון ועשר בביתו, והאב יש לו מזה תענוג שהולך לבנו פאשר לבו חפץ. והנה להבן ההוא שנתן לו השם יתברך כל טוב, אין לו תענוג מזה שנתן לו השם יתברך רב טוב ובכרה, רק התענוג הבן ההוא, הוא מה שהאב יש לו תענוג מאתו, זהו שמחתו תענוגו.

כך הצדיק העבד את ה' ומוכן לרב טוב הצפון לו לעמיד לבא, אף החדוה

ויהי ביום השמיני וגו' (ט א)

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זיע"א כל התחלה צריכה להיות בשמחה

כל מקום שנגאמר ויהי אינו אלא צער (מגילה י:). ואפשר לומר על פי רמז, 'כל מקום שנגאמר ויהי', דהינו בעת שהאדם מתבונן מה שהיה, הינו מה שעשה כבר בעבודת השם יתברך, אזי הוא תמיד בבחינת 'וי'. הינו שידע ויתבונן תמיד שלא עשה עדין כלום, ויהרהר על מעשיו במרירות ותשובה.

וכל מקום שנגאמר ויהי, הינו מה שהאדם רוצה עקשו לעשות בעבודת השם יתברך צריך לעשות תמיד בשמחה, דהינו כל מצוה שהאדם רוצה להתחיל, צריך לעשותה בשמחה:

קח לך עגל בן בקר לחטאת (ט ב)

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א החסיד דבוק בבורא גם בעת מעשים החביבים עליו

הנה יש מי שכל חפצו ורצונו לעבודת שמים, וכל מה שרוצה להתנהג אינו חושב כי אם לילך בדרך השם יתברך, אבל כשעוסק במעשיו אינו דבוק בו יתברך ושוכח הדבקות, ויש מי שדבוק בו יתברך יותר ואינו שוכח את ה' גם כשהוא במעשיו החביבים לו, כמו מי שאוהב את בן יחידו, בכל עניניו זוכר את בנו, וזה נקרא חסיד.

וזה (תהלים קמ"ז) 'צדיק' - מי שהוא צדיק, ה' בכל 'דרכיו' - ולא בכל

שיהיה מזכר וספניר. 'תמישים יום' שהם תמישים שנותיו של אדם מבו עשרים עד שבעים שנה, וכמו שכתב הרמב"ם בכל דרכיך דעהו וכו', וקל להבין.

הרמז בלשון הפסוק

ובזה יובן ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך וגומר. ויאמר משה, בחינת הדעת הנקרא משה, מחשב בלבו שנקרא אמירה, שיהיה בבחינת אהרן קו החסד בכל מעשיו. קרב אל המזבח, שיהיו גם מעשיו הגשמיים כמו אכילה, שיהיה שלחן כמו מזבח, וכן תורתו ועבודתו כמו כהן משרת ה' על המזבח, וכיוצא בזה, באופן שיהיה לב חכם לימינו וכאמור.

ואז ועשה את חטאתך, רצה לומר 'עשה' לשון תקון, את חטאתך - חסרונך, כמה שאתה חסר מן התורה ועבודת ה' לשעוסק בעניני גשמיים, אבל פונת מחשבתו בגשמיים לשם שמים, אז כל מעשיו עולה לרצון על מזבח ה', ועולה פלה כליל, וזהו שאמר 'ועשה את חטאתך ואת עלתך', והבין:

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים (וכיון שבאת תפלה באת עבודה... ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה דכתיב וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים, אימא קדם עבודה לא סלקא דעתך דכתיב וירד מעשת החטאת וגו' מי קתיב לעשות מעשת כתיב, ולימרה אחר העבודה... עבודה והודאה נדא מילתא היא, מגילה יח.) (ט כב)

אור התורה

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש בעל הצמח צדק

ההבדל בין ברכה לתפלה

יש לפרש, דמבאר במקום אחר ההפך בין ברכה לתפלה, כי תפלה הוא בחינת בקשה מלמטה למעלה, שהוא עצמו למטה אלא שמעורר רחמים על ידי הבקשה שימשיך בן מלמעלה. וזהו ענין באתערוותא דלתתא אתערוותא דלעילא. אבל ענין הברכה הוא מלמעלה למטה, הנינו שהברכה היא למעלה מן התפלה שהוא עצמו למעלה וממשיך ומאיר ומברך למטה. וזהו ענין ברכת כהנים כו'.

ומבאר גם בן במקום אחר בענין פתחי לי כחדה של מחט ואני אפתח לך כפתחו של אולם, שאי אפשר להיות ההמשכה הזו מבחינת הפתח שאין אתערוותא דלתתא מגעת, אלא אחר שנמשך אתערוותא דלעילא שעל פי אתערוותא דלתתא. וזהו

דברי שלום

רבי שלום מבראהין זיע"א

על ידי טהרת נפש האדם ביכלתו לציר מול פניו שם הוי"ה

וירא אליכם כבוד ה'. מאדני אבי ז"ל, וזהו שתרגם בתרגום המיחס ליונתן בן עוזיאל - אעברו יצרא בישא מלבכון ומן יד תגלי לכוז יקרא דה', והוא מהספרא. **ול**י נראה על פי מה שאיתא בספרים, סימן לידע אם נפשו מטהרה, הינו אם יוכל לציר שם הוי"ה במחשבתו בתקונו בנקל, אז סימן פה שנפשו יפה, ואי לא, לא. וזהו זה הדבר אשר צוה ה' תעשו - פרוש תקימו כל דבר ה', וירא אליכם כבוד ה' - אז תוכלו לציר שם הוי"ה בנקל:

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך וכעד העם (ט ט)

פנתת פסים

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א העושה מעשיו הגשמיים לשם שמים כל מעשיו רצויים

כתב בעקדה דף ל"ב, לב חכם לימינו וכו', כי התורה נקראת 'ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד' (משלי ג טו), והחכם כל פנות שהוא פונה, גם בגשמי כמו במשא ומתן וכיוצא, פונה לימין לשם שמים, כמו שספר בגזיר ששאל לאחד שהיה חורש בשדה פונת התרישה וכו', עין זה בדף. מה שאין פן לב פסיל לשמאל, גם בשעוסק בתורה ובעבודת ה' תכלית פונתו שיהיה לו עשר וכבוד שהיה בשמאל וכו', 'עין שם, עין במקום אחר מזה.

ובזה יובן וספרתם לכם, לשון ספיר גזרתם' (איכה ד ז), שצריך האדם לזכר ולטהר מעשיו, 'לכם' לטובתכם ולצרכיכם, מיד ממחרת השבת, וכמו שנתבאר פלוגתא דשמאי והלל מחד בשבין[ך] לשבתא, שיתחיל לעשות הכנה מחד בשבת של עולם הזה, לשבת - לצרכי עולם הבא, שיתעורר בבקר ובבחרותו, באופן שיהיו שבע שבתות תמימות תהיינה, שיהיו כל פנות לימין של קו של אברהם שנקרא תמים וכמו שפרש בזהר הצור תמים פעלו, כי הצור שהוא גבורה עושה פעלה של תמים שבמיין, 'עין שם.

והנה שיהיו 'שבע שבתות' של שבע ימים הבגנן, 'תמימות תהיינה', שיהיה פונה לימין. וזה סוד 'תספור',

באותו הזמן, כי לא הצרכו לקרבנות בשביל לכפר עליהם, כי אז היה להם הודפכות והיו מטהרים מפל חטא ועון, רק הקרבנות היו לשמח לפני ה', ולכן היה השראת השכינה במשכן בשביל אהבת הבורא לישראל דוקא, שהיה עת רצון מחמת שהיו ישראל אז במדרגה גדולה ובמעלה עליונה, ולא בשביל הקרבנות, כי לא הצרכו הקרבנות אז לכפר כו', ומזה הטעם לא היה טעון בקור.

וזה כון הפתוח קחו שעיר עזים - כלומר קחו השתא, ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' - כלומר קחו מיד היום לזבח לפני ה', ועל מה לא היה טעון בקור, על זה אמר הפתוח כי היום ה' נראה אליכם - כלומר השראת שכינתו תהיה אליכם, כלומר בשבילכם ולא בשביל הקרבן, רק מחמת שאוהב אתכם הוא משרה שכינתו ביניכם, לכן לא הצרכו ארבעה ימים בקור:

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' (ט ט)

יפרח בימיו צדיק

רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א

אהבת חברים יסוד לדרך החסידות

אחי חזקו ואמצו בעבודת האל בכל לב ונפש לתורה ולתעודה ולעבודת התפלה העומדת ברומו של עולם. אמנם אחי תראו שיהיה ביניכם אהבת אחים ממש, אהבת החברים החפצים לעשות רצון אביהם שבשמים באמת, ותעשו אגודה אחת לעשות רצונו בלבב שלם.

ועל זה אמרו בתורת כהנים פרשת שמייני זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' - אותו יצר הרע וכו' שתהיה עבודתכם מיחדת פשם שאני יחיד בעולמי וכו'.

והנה מבאר אצלנו כמה מהמוסר על פרוז הלבבות חס ושלום אשר נהג בזמנינו זה, ונאמר על זה בהתקונים (הקדמה יז) כל מאן דאפריש חד מחבריה פאלו אפריש בך. ובהקדמת עין חיים הארכנו בזה אשר כמה צריך אינש להוסיף דעתו לאהבת החברים זה עם זה, אשר על זה ממש טובב והולך כל דרכי החסידות והעבודה שפלב.

וזולת אחדות החברים אין שום עבודת אמת בעולם וכו', וזהו יתד ופנה חזקה לתורה ולתשובה ולמעשים טובים וכל המדות טובות אשר עליו טובב הולך כל החסידות (מכתב קדשו לאנ"ש בעיר בראד):

וידם אהרו (א)

מאיר עיני חכמים

רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצ'ה זיע"א

'וידם' - כמו דומם אשר אינו משתנה כלל כאשר מצערים אותו

יש להעיר, מודע לא כתיב שתק אהרן. יש לומר, מציינו כי הבריאה פלה נחלקה לארבע חלקים, דומם צומח חי מדבר. המדבר, פשמצערים אותו הוא מתקומם נגד המצער לו לשלם לו כמפעלו, והחי, פשמצערים אותו על פי רב אינו מתקומם נגד המצער, אלא צועק מפאבו ובורח להנצל מן הצער. הצומח, פאשר לוחצים אותו או חותכים אותו אין בידו לצעק ולא לברח, אלא צורתו משתנה ורואים פי נתקלקל ונשתנה צורתו, מה שאין פן הדומם פשדוחקים אותו וחותכים אותו לא נפר שום שנוי בצורתו, האבן ישאר אבן כשהיה, ואין שנוי בעצם תארו.

ועל פן נאמר וידם אהרו, שנעשה כמו דומם בעת שקרהו האסון הנורא במיתת שני בניו, ואפילו צורתו לא נשתנה וגם מחשבתיו והרגשותיו היו כבראשונה, כי לא נהרגו ממשפט ה', כי ידע כי צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו:

בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו (י ט)

דעת משה

רבי משה אליקים בריעה מקו'ניץ זיע"א

אזהרה לצדיקים שלא תפרד נשמתם מרב תשוקה ודבקות כי הדור זקוק להם | מעשה במגיד מקו'ניץ שנתעלה בתפלה

נראה לי דהנה איתא (חגיגה יד:) בד' שובנסו לפרדס א' הציץ ונפגע לגדל תשוקתו ודבקותו בשרש העליון נשאר שם דבוק, לבד מרבי עקיבא הנכנס בשלום ויצא בשלום. ובודאי יש פעת גם פן קדושי עליון אשר בתוף התפלה יוכלו להתבטל ממציאות מחמת גדל התשוקה. וכאשר ארע לאדוני אבי מורי ורבי זכר צדיק לברכה לחיי העולם הבא באמצע התפלה לגדל התשוקה והדבקות נתעלה בתוף התפלה עד שקראוהו בשמו ונתעורר.

ולכן הזהירה התורה אותנו בבאכם אל אהל מועד - פשתבואו אל הקדשה, אזי ולא תמתו - תראו שלא תמתו ותשארו שם בדבקותיכם, פי חקת עולם - הגם שתרוצו לעשות חק ולחקק בעולם העליון, לדתיתכם - הדורות צריכים לכם פי חכמים אתם להשגיח בצרכי הדורות לתן לישראל פל טוב:

צווי הבורא באפן דקטרת, שמתקשר ומתדבק בבורא עד שנעשה דבר אחד.

שתי אופני קדושה אלו קימים גם בקדשת המשכן

על דרך זה הוא בהתפצא דהמשכן, שיש בו ב' אפני ומדרגות קדושה והשראת השכינה: א) 'ירדה שכינה לישראל', הינו שהמשכן הוא ענין בפני עצמו ובו יורדת השכינה; ב) שהבית מתקדש, שהשראת השכינה וקדושה בבית אינה באפן שהם ב' דברים נפרדים שמתקרבים, אלא שהקדושה היא בעצם וגוף הבית.

שתי סוגי האש שירדה מן השמים - שתי מדרגות הנ"ל

יש לומר שהם שתי המדרגות בי'אש שירדו מאת ה': ונתצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים גו', הוא זה שירדה השכינה לישראל, שזה בא על ידי עבודת אהרן, כדיוק לשון רש"י (ט כג) 'אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם', הינו על ידי עבודת הקרבנות שבחוץ - מזבח החיצון.

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אתם - זהו שנתקדש הבית, וזה בא (לא

על ידי קרבנות - עבודה בחוץ, חיצונית הלב, אלא) על ידי הקטרת דנדב ואביהוא ויגריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם, התקשרות ודבקות בה' שלמעלה מצווי.

נדב ואביהוא פעלו את מדרגת הקדשה העליונה

ולכן אמר משה 'עכשו' רואה אני שהם גדולים ממני וממך, לפי שראה שעל ידי עבודתו ועבודת אהרן עדין לא נתקדש הבית בתכלית השלמות, ועל דרך מה שכתב רש"י (ט כג) 'שכל ז' מי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום לא שרתה בו שכינה והיו ישראל נכלמין בו', לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה', אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם', ועל דרך זה גם על ידי אהרן שפעל השראת השכינה עדין לא נתקדש הבית בתכלית.

דוקא נדב ואביהוא, שעבודתם היתה בקטרת שלמעלה מצווי, תכלית התקשרות ודבקות בה', פעלו שיתקדש הבית - ולכן עכשו רואה אני שהם גדולים ממני וממך, פי הם דוקא היו 'מידעיו של מקום' שעל ידם נתקדש הבית:

פתחי לי פתחה כו' ואחר כך אפתח לך הבחינה שלמעלה מאתערוהא דלתתא כפתחו של אולם שלא היה לו דלתות.

הטעם שברכת כהנים אחר תפלה ועבודה

ולכן ברפת כהנים היא דוקא אחר התפלה ועבודה, שזהו ענין אתערוהא דלתתא ואתערוהא דלעילא שעל ידי אתערוהא דלתתא, אזי אחר כך יוכלו הכהנים לברך ולהמשיך מבחינה הנ"ל שלמעלה מאתערוהא דלתתא.

וזהו ששינוי במשנה פרק ז' דתמיד ועמדו על מעלות האולם כו' וברכו את העם כו', הינו להיות ואני אפתח לך כפתחו של אולם.

רמז סדר ברכות שמונה עשרה בלשון הפסוק

והנה 'החטאת והעלה והשלמים' - 'חטאת' יש לבאר ברפת השיבנו כו' סלח לנו כו', 'העולה' רצה שהיא עבודה, ו'השלמים' זהו הודאה, שהרי התורה נקראת תורת שלמים, ואזי אחר כך וישא אהרן כו' ויברכם ברפת כהנים (ויקרא עמ' כו):

בקרבי אקדש (אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במדעיו של מקום והייתי סבור או בי או בר עכשו רואה אני שהם גדולים ממני וממך, רש"י (י א))

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויץ זיע"א

'יודע הייתי שיתקדש הבית' וכו' - מה היה חסר עדיו בקדשת המשכן

לכאורה יש לדיק מהו תכן הענין ד'יתקדש הבית' - הרי היה זה לאחר י' כל ז' מי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו, ולאחר העבודות ביום השמיני למלואים שאז 'ירדה שכינה לישראל', וכמפרש בפסוק 'ירא כבוד ה' אל כל העם ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים וירא כל העם וירגו (ושבחו - אונקלוס) ויפלו על פניהם' - וכיון שפבר שרתה שכינה בישראל, מה היה חסר עוד בקדשת המשכן.

שתי אופנים ומדרגות בעבודת האדם

אלא דכשם שבעבודת האדם בעצמו ישנם שני אפנים ומדרגות, עבודת הקרבנות השיגת למזבח החיצון (חיצונית הלב), שהגברא הוא מציאות בפני עצמו ומקיים צווי הבורא, ועבודת הקטרת שעל מזבח הפנימי (פנימית הלב), שהאדם מקיים

וידבר ה' אל אהרן לאמר, יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חמת עולם לדרתיכם, ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין השמא ובין השחור, ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה (י ח-יא)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הלומד תורה צריך לקיים מה שלומד

אפשר לרמוז, דהלומד תורה צריך ללמד ולקיים, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"א מ"ו), ולא המדרש עקר אלא המעשה. ובפרט המלמד תלמידים והמורה לעם, חייב עליו לעשות ככל אשר יוצא מפיו יעשה, דאי לאו הכי, ליכא חלול השם גדול מזה, דזה נקרא חוטא ומחטיא, דהתלמידים יבואו ללכת בדרכיו המקלקלים, והקהל עוברים על דבריו, פי מאחר שרואים אותו גוזר ואינו מקיים מבטיח ואינו עושה, בודאי שגם הם עוברים על דבריו וקל וחמר, ונמצא חוטא ומחטיא, וזהו חלול השם הגדול.

והנה אהרן גימטריא המורה, הוא המורה לתלמידים ולרבים. וזהו פונת הפסוקים: וידבר ה' אל אהרן הוא המורה כאמר. יין ושכר אל תשת, יין היא התורה הנקראת יין, ועוד, יין גימטריא שבעים, היא התורה הנדרשת על שבעים פנים. והכי קאמר לה, יין שהיא התורה, אל תשתה דרך שכרות, כאדם שכור תועה מדרך חיים שאינו מבחין מה בין טוב לרע, כן תהיה אתה לומד ואינך מקיים.

וזה הצווי מצוה לך, תהיה זהיר ללמד ולקיים אתה ובניך אתך הם תלמידך, בכל עת באכם אל אהל מועד שהוא בית המדרש ללמד, בכל עת הזהיר על המעשה ואמר להם, לא המדרש הוא העקר אלא המעשה, ובזה לא תמתו באותו עולם. וזה הדבר חמת עולם לדרתיכם, פי לעולם המעשה הוא העקר.

הלומד ואינו מקיים מגביר הסטרא אחרא ח"ו

וזה, כדי להבדיל בין הקדש ובין החל וגו', דכל עקר התורה הוא מתר ואסור טהור וטמא וכיוצא, ואם לא יהיה קיום המעשה, במה יבדל זה מזה. וידוע גם כן, דהלומד תורה ומקיים נותן פח בסטרא דקדושה, והלומד ואינו מקיים מגביר סטרא אחרא חס ושלום, ומכניסה במקום הקדושה, ועל זה נאמר (משלי ל כג) וישפחה פי תירש גברתה, ונמצא הכניס חל במקום

קדש וטמא במקום טהור. וזהו שנאמר, כשתלמד תורה לשמה, שאתה לומד ומקיים, בזה אתה מבדיל בין קדש לחל ובין טמא לטהור, שלא יפגס זר במקום קדושה.

הלומד ומקיים הרוואתיו נשמעות

ועוד, כשתלמד ותקיים, תועיל הוראתך שאתה מורה לבני ישראל, ויקימו ויעשו כל מה שישמעו מפיו. וזה שאמר ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה, ודהינו כאשר ישראל שבאותו הדור שומעים למשה, כן ישמעו לך, מאחר שאתה לומד לשמה ומקיים, ובזה אתה זוכה ומזכה את הרבים:

ואת שיעיר החטאת דרש דרש משה והנה שרף (י טז)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

א. המקיים את התורה מעוני סופו לקימה

מעשר

כתב רבנו חיד"א זכרונו לברכה בנחל קדומים, 'דרש' חצי התורה בתבות, 'דרש' בסוף שיטה, ו'דרש' בראש שיטה (מסכת סופרים פ"ט ה"ב), וכתב רמז על זה משם אחרים ומשמו. ואני בעניי אמר אם אפשר, להוסיף רמזים אחרים.

דהנה אמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"ט) המקיים את התורה מעני, סופו לקימה מעשר. וזהו הרמז, 'דרש' בסוף שיטה, בעניי שהוא יושב אחרון שבאחרונים, כן אם היה האדם עני ואפלו הכי היה דורש בתורה ומקיימה ולא בטלה, כן אם יהיה עשיר וראש לאנשים, כ'דרש' השניה שהיא בראש שיטה, אפלו הכי אינו מבטל תורה ודרש ידרש בה, מאחר שלא בטלה מעני.

ב. הלומד תורה בענוה סופו להיות ראש בתורה

אי נמי, על פי מה שאמרו רז"ל (תענית ג), דאין התורה מתקיימת אלא במי שרוחו נמוכה עליו, ולפיכך נמשלה התורה למים, שאינם הולכים אלא למקום נמוך ואינם עולים למקום גבוה. והנה, 'דרש' ראשונה שבסוף שיטה נקודה חולם, וקריאתה לשון ראש, ו'דרש' שבראש שיטה נקודה פתח, וקריאתה לשון רש. והפונה כן היא, המשים עצמו ענו ושפל כ'דרש' שהיא בסוף שיטה, התורה מתקיימת בו וסופו להיות ראש בתורה, והמתגאה ונפשו זחה עליו כ'דרש' שהיא בראש שיטה, כן עושה עצמו ראש לאנשים, סופו לחזר רש ועני מן התורה ואינה מתקיימת בידו.

ג. כל אדם חייב ללמד פשט רמז דרש וסוד

אי נמי, על פי מה שידוע, דהתורה יש בה ארבעה חלקים, פשט, דרש, רמז, סוד. וחובה על האדם ללמד כלם. והנה הגרוע שבכלם הוא הפשט, ולמעלה ממנו הרמז, ולמעלה ממנו הדרש, ולמעלה ממנו הסוד. והנה 'דרש' ראשי תבות ד'רש ר'מז ס'וד, דשי"ן מתחלפת בסמ"ך באותיות זסשר"ץ. והנה הפונה, 'דרש' הראשונה שבסוף שיטה, רומז על הפשט שהוא האחרון הגרוע שבפרד"ס, וכך רומזת לנו התורה, אומרת לאדם, אם למדת פי אם הפשט שהוא האחרון, לא יצאת ידי חובתך, והוי זהיר להתלמד שלשה חלקים שהם למעלה ממנו וראש עליו, והם 'דרש' שבראש שיטה, שראשי תבותיו ד'רש ר'מז ס'וד.

ד. כל חדושי התורה נמסרו למשה

אי נמי, על פי דקיימא לן, דכל מה שמתחדשים החכמים בתורה מיום שנתנה עד סוף הדורות, הכל נמסר למשה. ולפיכך באה 'דרש' בסוף שיטה, לרמז סוף הדורות, פלומר כל מה שידרשו החכמים ויחדשו בתורה עד סוף הדורות, הכל 'דרש משה' ונמסר לו:

אך מעני ובור מקנה מים יהיה טהור (יא לו)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

טהרת מקוה היא דוקא במים שבארץ משום שצריך שפלות

על כן אין מי המקוה מטהרין אלא כשהם בארץ דיקא, פי עקר המקוה היא בכחינת מ"ה, בחינת שפלות פנ"ל, ועל כן צריכין להיות בתוך הארץ דיקא שהוא בחינת שפלות. פי אין המים יורדין אלא אל הנמוך, דהינו מי שהוא שפל וענו, פי המים הם בחינת הדעת פנ"ל, שעקר הדעת נמשך מבחינת מ"ה שהוא בחינת שפלות, על כן אין יורדין אלא אל הנמוך. וזהו שהמשילו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ג) את התורה, שהוא הדעת, אל המים לענין שפלות, ואמרו מה מים אין יורדין אלא אל הנמוך אף דברי תורה וכו', פי באמת הכל אחד, פי המים שהם בחינת הדעת, בחינת התורה אין יורדין והולכין אלא אל הנמוך, דהינו למי שהוא שפל בעיניו בכחינת מ"ה, פי עקר הדעת הוא בחינת מ"ה פנ"ל (מקוואות הלכה א):

תמימים ושיניהם יהיה תמימים, רצה לומר בלי שום פניה, ואחר כך והקרב לפני ה' בעבודת השם יתברך ובקיום מצותיו:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

וירד מעשת החטאת - בעת העבודה והתפלה יש להוריד החטאים מהזכרון

דרך היצר לקרר את האדם בגשתו אל העבודה זו תפלה, לומר לו הלא אתה מלא עון ואיך מלא לבבך לגשת אל הקדוש. אולם האמת אינו כן, כי הקדוש ברוך הוא שמע תפלת כל פה ומרחם על הבריות לקבל ברחמים תפלתו.

וזהו שאמרו (מנחות טו:) אין מעבירין על המצות, כל יעלה על זכרוננו העברות בעת עשית המצות. סור מרע ועשה טוב (תהלים לו כז), בשעה שאתה עושה טוב תסיר הרע מקרב לבבך אל תזכור עוד.

וזהו וירד מעשת החטאת וגו' (ט כב), בשעה שאהרן היה מקרב את ישראל לא היה זוכר החטאת שלהם. וזה פרוש ואני תפילתי לך ה' עת רצון (תהלים סט יד), פרוש שאני מתפלל תמיד אל ה' ובטוח אני שיקבל תפילתי ויהיה עת רצון, מאשר ידעתי שהקדוש ברוך הוא מרחם על עמו ומקבל תפלתם ברחמים:

ואלה הדברים שנאמרו לדוד

רבי נתן דוד מפרצובה זיע"א

לכו נבחרת' - הקב"ה בחר בך כפי המצב בו אתה נתון

אמר אדמו"ר זצללה"ה בעל דברי בינה על הפסוק שאמר משה לאהרן למה אתה בש פני לבך נבחרת' (ט א), כי אהרן ירא מגשת לעבודה הגבוהה והרמה הזאת, כי חשש אולי צריכים לזה מוחות ומדרגות גבוהות יותר ממצבו, ואמר לו משה לכו נבחרת' - השם יתברך בחר בך לפי מדרגתך ומצבך (פרשת כי תשא):

בשעת העבודה ידע שעבודתו חשובה

מאד מאד

הנה האדם השלם בכל מדותיו, צריך לראות שלא יבוא לו חס ושלום שום גאות מזה, וצריך לזכור בחטאיו בכל עת ולקיים 'ותטאתי נגדי תמיד' (תהלים נא ה) ולהיות תמיד בבחינת ענוה, כמו שהזכירו רז"ל (אבות פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח.

אבל אם יהיה בעבודה שפל רוח ויאמר בלבו מה אני שאעשה מצוה או להתפלל ולבקש מהשם יתברך שפל כמוני, זהו ענוה פסולה, ואדרבה אמרו רז"ל (אבות פ"ב מ"ג) אל תהי רשע בפני עצמך. וגם אמרו (קידושין מ:) לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל עולם תלוי בו שהוא חציו חצי חזק וחציו זכאי וכל העולם חציו חצי חזק וחציו זכאי עשה מצוה אחת וכו', וכונתם בזה להגדיל מעשה מצות בני אדם בעיניהם - שיעשו אותם בחשק ובהתלהבות גדול שפעל בעבודתו ובמצותיו שמכריע כל העולם לכף זכות.

ובחינה ראשונה שיהיה שפל בעיניו הוא מצד יצר הטוב, ובחינה השנייה שיגדיל בעיניו מעשיו ודבוריו ומחשבותיו הוא מצד היצר הרע, וזהו 'בשני צריך' ביצר הטוב וביצר הרע (כרכות נד). צריך לעבד השם יתברך, ואיתא בעוללות אפרים מה שאמרו רז"ל (ב"ב קסח.) רב העולם נכשל בגגל ומענטן בעריות והכל בלשון הרע הוא מצד חטא העגל, וראשי תבות עגל עריות גגל לישון הרע, עד כאן לשונו.

הרמז בפסוק 'חז לך עגל בו בחר לחטאת'

וזהו שאמר חז לך עגל בו בחר לחטאת (ויקרא ט ב) לשון חסרון, כמו 'והייתי אני ובני שלמה חטאים' (מלכים א' א כא), כלומר אם תרצה למצא חסרון בנפשך כדי להכניע, אז חז לך עגל שאדם נכשל בשלישה עברות עביר חטא עגל, וזהו מצד היצר טוב.

ואיל לעלה פי איל הוא גבורות מצד היצר הרע, אם תרצה להעלותך במעשה עבודה והמצות מצד היצר הרע,

ברכת החדש

ישועות משה

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א חיים ללא יראת שמים ויראת חטא וללא אהבת התורה אינם בגדר חיים

בנסח ברכת החדש מבקשים אנו חיים של פרנסה וכו' חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים, ויש לדקדק שבתחלה אמר חיים של' וכאן בדברים הרוחניים נקט חיים שיש בהם, ושתהא בנו.

אלא הפשט הוא, שחיים בלא שאר הבקשות גם להם חיים קרא, כי ישנם חיים של עשר ויש גם חיים ללא עשר וכדומה, אולם חיים ללא יראת שמים ויראת חטא וללא אהבת התורה אינם בגדר חיים כלל, ואף על פי שהוא עשיר, הוא מדמה לעצמו שיש לו את הכל אבל באמת אין לו כלום, כי אדם בלי יראת שמים אין לו כלום.

וכמו שפרש רבי מרדכי חנא את הפסוק 'לא ישבתי עם מתי שוא' (תהלים כו ד), דלכאורה צריך הבנה מהו מתי שוא, האם הם מ'ת' וניקעס או שהם חיים.

אלא הפונה היא לאנשים כאלה, שבתורה ועבודת ה' אינו מרגיש חיות והתלהבות, את הכל הוא עושה כמי ששפאווה, ומאידך בעיניו עולם הזה ודברים בטלים איזו ער א גאנצער קנאצער, א גאנצער בלאזער' מלא חיות.

זהו מתי שוא - פאלשע מתים, אלא באמת צריך להיות להפך, בדברים ורוחניים האדם צריך להיות מלא שמחה וחייות:

ארח לחיים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זיע"א על האדם להיות שפל רוח וענו, אך

אוצרות גאוני הדורות

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולוקני ישראל (ט א)

אמרי שפר

רבי שלמה קלווגר זצ"ל

לא ערב לבו של אהרן ביום השמיני לגשת אל העבודה כי לבו נבא לו שעתידי לבוא תקלה ביום הזה

נפשו, ואף על גב דאיהו לא חזי - מזליה חזי, ולכך פיו שנפשו ידעה להם שיעשו ביום הזה, לא התאוו לקרב אל המזבח לעבד עבודה, ולכך אמר לו קרב אל המזבח דמשמע שלא רצה לגשת מעצמו. ורש"י הביא בשם המדרש הטעם משום דהנהו בוש, אף לפי דרכנו אתי שפיר כפשוטו,

הנה פונת הפסוק יש לומר על פי אמרם ו"ל (מגילה י.), כל מקום שנאמר 'ויהי' אינו אלא צרה, ויהי ביום השמיני' מתו בני אהרן. ולפי זה יש לומר דמה שהצריך משה לקרא לאהרן ולבניו, ולא הלכו אליו מעצמן לשאל דבר ה' מה יעשו, הינו על דרך מה דכתיב (משלי יד י.) 'לב יודע מרת

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח

(ט ז)

חוט המטלש בשערים

רבי אשר לעמל הלוי זצ"ל

שליח צבור קבוע אינו צריך לסרב אפלו בפעם הראשונה

הנה זה לשון רש"י בחמש על פסוק 'קרב אל המזבח': לפי שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש לך נבחרת. ויש להבין למה היה אהרן בוש, וגם מה הייתה תשובת משה בזה 'לך נבחרת'.

ואמינא לפרש על פי מה דאיתא בשלחן ערוך (א"ח סי' נג ס"ט-טז), וזה לשונו: שליח צבור קבוע יורד לפני התבה מעצמו, ולא ימתין עד שיאמרו לו, ומי שאינו שליח צבור קבוע צריך לסרב מעט קדם שיירד לפני התבה, ולא יותר מדאי, אלא פעם אחת מסרב, ובפעם ב' מכין את עצמו כמי שרוצה לעמד, ובפעם ג' יעמד, ואם האומר אדם גדול הוא אין מסרבין לו כלל, עכ"ל הש"ע.

ולפי זה מבאר דברי רש"י, דהכי קאמר 'לפי שהיה אהרן בוש' מלשון 'כי בשש משה' (שמות לב א), שהיה מסרב ורצה לעשות כפי הדין דבפעם ראשון מסרב, ואמר לו משה 'למה אתה בוש' לסרב, הלא 'לך נבחרת', רצה לומר דינך מיד כשליח צבור קבוע שיורד מיד ולא ימתין.

ונבא משה ואהרן אל אהל מועד וינצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם

העם (ט כג)

ויאמר משה

רבי משה פולק זצ"ל

ירידת האש מן השמים תחלה לאהל מועד עבור הקטרת

ועין רש"י ב' פרושים למה נכנסו. א. שנכנסו ללמדו על מעשה הקטרת. ב. להתפלל שתדאש, עין שם. וצריך באור וכי לאהל מועד צריכין לכנס להתפלל, הלא יכולים להתפלל באשר היו שם. **ולעניות** דעתי בס"ד, על פי הקדמה הידועה מה שהרעיש העולם בגס קריעת ים סוף, והלא מצינו בש"ס (חולין ז) ברבי פנחס בן יאיר שנעשה לו גס זה, וכן לאליהו ואלישע ויעקב אבינו ע"ה כדברי רז"ל 'פי במקלי עברתי את הירדן'. **והתרוץ** בזה, פי זה אין חדוש שהקב"ה עושה גס לצדיקים הדבקים בו וראוים

מצינו שאהרן לא חטא מאומה באותו מעשה, כמו שכתוב (תהלים מה ח) 'אֶהְבֵּת צֶדֶק וּתְשׁוּבָה רָשָׁע עַל פֶּן מִשְׁחָף אֱלֹהִים [אֶלְקִיךָ] שָׁמֶן שְׁשׁוֹן מִחֶבְרֵךְ', כִּף אָמַר הַקַּב"ה, ירעתי כונתך רק להציל את בני, חייך מפלטין שלי לא תזוז. אם פן אחר שלא חטא אהרן, כפרה זו למאי אתא. תו קשה, מה היה מקרא חסר באמרו 'זה קרבן אהרן עגל בן בקר לחטאת' וגו', האי 'קח לך' שאמר מיתר הוא.

והוא מבאר על פי הזהר (ח"ב קצב) שכתב, אלו לא לקח אהרן הזהב מידם, אלא שהיה מניחם תחלה על הארץ, לא היו מצליחים, שנאמר (שמות לב ד) 'ויקח אהרן מידם, לפיכך ויצא העגל הזה. נמצא עקר עונו של אהרן היא הקיחה לבר, ואינו צריך כפרה כי אם על הקיחה לבר, וזה שאמר קח לך עגל בן בקר, אני מצורך לקח עגל דוקא דרך קיחה, למען להיות לך כפרה על אותה לקיחה שלקחת מידם.

אנך יפה

רבי חיים נסים יצחק פלאגי זצ"ל

הזמן שבו הקטגור יכול להיות סגור

כתב רש"י, שהטעם שאהרן הצטוו להביא עגל, 'להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה, על מעשה העגל שעשה'. ומקור הדברים הוא ב'תורת כהנים' (עה"פ), 'בוא עגל, ויכפר על מעשה עגל'.

וכעין זה אמרו במדרש (ש"ר מט, ב) על הפסוק "שחורה אני ונאווה" (שה"ש א, ה), 'אם "שחורה" למה "נאווה", אלא "שחורה" אני בשור (הינו מעשה העגל), שנאמר "וימירו את כבודם בתבנית שור אכל עשב" (תהלים קו, כ), "ונאווה" אני בשור (במעשה הקרבנות), שנאמר "שור או כשב או עז" (ויקרא כב, כז).

ויש להקשות על כך, מהמבאר בגמ' ר"ה (כז), 'ש'אין קטגור נעשה סגור', ואם פן איך עגל ושור, שמזכירים את חטא העגל, יכולים להיות קרבן ולכפר.

ונראה לתרץ, שמה שאמרה הגמ' אין קטגור נעשה סגור, הוא דוקא ב'בגדי זהב' של כהן גדול, או ב'שופר' הבא לזכרון, וכמובא בגמ' שם. והטעם הוא, שדברים אלו נשארים בצורתם באותה שעה שישראל צריכים לכפרה, ומציאותם מעוררת ומזכרת את העונות וסותרת את הכפרה. מה שאין פן בהקרבנות קרבן, שבאותה שעה הנצרכת לכפרה, נמצאים העגל והשור בתהליך של זביחה וכלוי. ובשעה שהקטגור מתכזה ונפסד, פח הסגור גובר. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

דלב יודע מרת נפשו לכן לא ערב לבו לגשת אל העבודה, כי לבו נבא לו שיהיה לו מקרה רעה באותו יום.

על פן בכל יום יום היו אהרן ובניו משפמיין על פתחו של משה, וכן זקני ישראל פלם היו מקדימין עצמן לבוא לפני משה ללמד ממנו תורה, והיו מקדמי ומחשכי לבית המדרש, אבל היום הזה מחמת שהיה עתיד לבוא תקלה על ידי מצות הללו, ולכל ישראל הוי הפסד בזה, וכמו שכתוב להלן (י ו) 'וכל בית ישראל יכבו את השרפה' וגו', ולכך לא הלכו מעצמן והצרכו לקריאה.

וזהו שאמר הכתוב ויהי ביום השמיני מחמת שהיה עתיד להיות בו צרה וצער, לך קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל, אבל במקום הראשונים לא הצרכו לקריאה כי מעצמם באו.

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

יראת משה ואהרן והזקנים שמה יתקדש המשכן בהם

אפשר לרמוז על פי מה שכתב הרב משה אלשיך ז"ל, שמשנה רבנו ע"ה פיון שראה שלא שרתה שכניה בשבעת ימי המלוואים, פחד שמא על שסרב בשליחותו יתברך במצרים שבעה ימים. גם פחד שמא יתקדש הבית בו או באהרן, וגם זקני ישראל פחדו.

וזה שאמר ויהי רצה לומר וי, ביום השמיני קרא, רצה לומר ארע למשה ולאהרן ולבניו ולזקני ישראל, שכל אחד מהם ארע לו 'הוי' הנזכר שמא בו יתקדש הבית. וגם על עון שהיה ביד כל אחד מהם שמא יגרם ח"ו, משה על שסרב, אהרן על העגל, בניו על שייחזו את האלהים' (שמות כד יא) פנודע מרז"ל, הזקנים על שונשטו אחד אחד במצרים כמו שכתב הרב משה אלשיך ז"ל, ולכך משה רבנו ע"ה מזהיר להם פלם שכל אחד יתן מעשיו.

ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת

(ט ב)

חלקי אבנים

רבי דוד בר אריה ליב מלידא זצ"ל

כפרת אהרן על לקיחת הזהב מידיהם של הערב רב

פרש רש"י להודיע שהקב"ה מכפר לך על ידי עגל זה על מעשה עגל שעשה. והוא דבר תימא, הרי לכל דברי חכמינו ז"ל מדרשים (ויק"ר י ג) ויגמרות

לפני" (דה"א כב, ח), 'פיון ששמע כף דוד, נתירא. אמר, הרי נפסלתי מלבנות בית המקדש. אמר לו הקב"ה, תייד, שדמים אלו הם לפני כקרבות, שנאמר "כי דמים וגו' לפני" ואין "לפני", אלא קרבן, שנאמר "ושחט את בן הקר לפני ה'" (ויקרא א, ח).

ויש להוסיף, שהרי בשעת הקרבת הקרבן, סומך הבועלים את שתי ידיו עליו ומתודה על חטאיו (שם א, ח), ואם בן יש לומר, שבדרךשה זו, 'אין "לפני" אלא קרבן, רמזו גם ענין זה של הודוי ותשובה של האדם בשעת הקרבת הקרבן.

ובדרך זו, יש לפרש את הכתוב לגבי פפרת יום הפפורים, "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" (שם טו, ל), הינו, שצורת הטהרה והכפרה של יום הפפורים, היא רק באפן שתהיו "לפני ה'", ואין "לפני" אלא קרבן, וכבר נתבאר, שיש לרמוז בזה שישנו דין של ודוי ותשובה המעבב בכפרה שעל ידי הקרבן. כמו כן, יש לומר, שביורה"כ ישנו דין של ודוי ותשובה המעבב בכפרת יום הפפורים, וזהו "לפני ה' תטהרו".

ומעתה, יבאר מה שאמר "וימתו לפני ה'", בא ללמד שכשם שיום הפפורים מכפר דוקא לשבים, כף מיתת צדיקים מכפרת דוקא לשבים. ולכן הוסיף ואמר "לפני ה'", 'אין "לפני" אלא קרבן, שכשם שבקרבן, הפפרה תלויה בודוי ותשובה, כמו כן גם מיתת הצדיקים, שמכפרת רק עם ודוי ותשובה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ינו ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חסת עולם לדורתיכם. ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור. ולהורת את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה (י ט-יא)

חפץ חיים

רבי חיים מאימראן זצ"ל

הלמוד לכך שחכמים שהורו בשכרות אינם חייבים במיתה

כתב רש"י (ומקורו בתורת כהנים), 'למוד שאסור שכור בהוראה (מפה שנאמר "ולהורת את בני ישראל", הינו שרק אם לא ישתו יין, ויכלו החכמים להורות). יכול יהא חייב מיתה (כמו שהכהנים שנכנסו שתויי יין למקדש חייבים מיתה, שנאמר "ולא תמתו"), תלמוד לומר "אתה ובניך אתך", "ולא תמתו", כהנים בעבודתם

מלת 'לפני' צריך דקדוק קצת. ועוד נסביר קצת מה היה הענין גדול כל כך, ואם לא צוה ה' להקריב - הקריבו בדרך נדבה. ועוד מלשון המקרא משמע שהחטא לא היה על הקרבת הקטרת, דאם כן היה ליה למימר 'קטרת זרה', ומדקאמר 'אש זרה' שמע מנה שעקר חטא היה על האש, ומאי ההפסד כל כך מן האש, ומפרש מצינו במזבח החיצון שאמרו חז"ל (עירובין גו, א) אף שאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט ואין בזה חלול ה', ואם כן למה היה עקר החטא מן האש.

ונראה לאמר אף שהרשה הקב"ה להביא אש מן ההדיוט, הינו אחר שהיה אש רבוצה מן השמים מתר להוסיף מן ההדיוט, מה שאין כן הם הקריבו האש לפני ה', כלומר קדם שירד אש מן השמים, ואם כן נתמעט בזה קדוש שמו יתברך, דבשלמא כשעקר האש מן השמים תחלה מתר להוסיף מההדיוט.

זוה שאמר ויקריבו לפני ה' דוקא אש זרה, ולכן היה האש זרה פיון שהיה 'לפני ה' בעוד שלא ירד אש מן השמים, ולכן תלה הכתוב עקר החטא באש זרה.

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה' (י ב)

אפד בד

רבי דוד פראנקסניא זצ"ל

מיתת צדיקים מכפרת רק לשבים

יש לדקדק, מדוע הוצרך לומר שמיתת בני אהרן היתה "לפני ה'", ולכאורה די לומר "וימתו". ויובן, בהקדים את המובא במדרש (ויק"ר כ, יב), 'באחד בניסן מתו בניו של אהרן, ולמה מזכיר מיתתם ביום הפפורים, אלא מלמד, שכשם שיום הפפורים מכפר, כף מיתתם של צדיקים מכפרת.

והוסיפו המפרשים (עי' של"ה תענית אות קסו, ועוד), כי כשם שיום הפפורים אינו מכפר אלא לשבים בתשובה שלמה על ידי ודוי, וכדעת חכמים בגמ' יומא (פה:), כמו כן, מיתת צדיקים אינה מכפרת אלא לשבים בתשובה, שבשעת מיתת הצדיק, יאמר כל אדם, כי בשלו הרעה הזאת וישוב בתשובה, וכף היא צורת הפפרה במיתת הצדיק.

עוד יש להקדים את המובא במדרש (ילק"ש ש"ב רמז קמה), על מה שאמר ה' לרוד על ידי נתן הנביא, "לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה

לזה, אבל שהקב"ה יעשה גם לעיני כל ישראל, ורבים מהם שאין ראויים לראות מעשה נסים, דבר זה הוא חדוש גדול מאד. ומבאר במדרשים בכראשית רבה בכמה מקומות, שכל המארע לאבות הקדושים סימן לבנים, שראה הקב"ה שישראל יצטרכו לנסים ולא יהיו ראויין לזה, לכן סובב באבות הקדושים שהיו ראויים לעשות גם על ידם שיצטרכו לנסים כאלה, ומאחר שכבר נפתח מעין הישועה, ישאבו בששון בניהם אחריהם ממעין הזה. **ומעתה** נבין גם כאן, כי ישראל לא היו ראויים לראות גם גדול כזה שתרד אש מן השמים, לכן נכנסו מתחלה משה ואהרן לבד לאהל מועד להקטיר קטרת, ושם ירד אש מן השמים עבור הקטרת, ומאחר שכבר נפתח מעין הישועה לפני משה ואהרן, שוב אחר כך וירא כבוד ה' אל כל העם אף שלא היו ראויים לזה.

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתו ויתנו בהו אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם (י

זכרון יצחק

רבי יצחק הובגלרונטר זצ"ל

הקטרת אש זרה פחות מכשעור

ידוע מה שאמרו חז"ל כמה פעמים על סבת מיתת בני אהרן, אם מפני שזנו עיניהם מן השכינה בעת מתן תורה, או מפני שהורו הלכה בפני רבן, או מפני שנכנסו שתויי יין למקדש, או מפני שלא נשאו נשים, וענין במדרש ילקוט. וכבר הערו המפרשים למה להו לחז"ל להדורי אטעמא, ולא נחא להו בטעמא דקרא שמתו בשביל שהקטירו קטרת שלא כמצות. **ובעניותי** נראה פשוט, דידוע (ובחיים קט:), דהמקטיר שלא כמצותו פחות משעור הקטרה פטור. והנה הבדילו חז"ל בש"ס דמנחות (ט:), בין לשון נתינה ללשון שימה, דנתינה הוא כשעור, ושימה הוא כל דהו. ואם כן באן שנאמר וישימו עליה קטרת משמע דלא היה שעור הקטרה, ואם כן אין מקום לומר שנתחבו מיתה בשביל הקטרה שלא כמצותו, על כן הצרכו חז"ל לומר שמתו מטעמים אחרים הנזכרים.

תורת הרא"ם

רבי אלכסנדר סנדר מגלילות זצ"ל

הוספת אש על המזבח מתרת רק לאחר ירידת האש מהשמים

רעת הרשע שאינו אוכל כשמזמין אורחים לביתו

יש לפרש בזה על דרך הצחות, על פי מה שכתב בספר קהלת משה בשם הגאון הרבי רבי יהונתן זצ"ל, לפרש הקרא (משלי יג כה) 'צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר', כי הצדיק קשםכניס אורח לביתו לאכל על שלחנו, אוכל הוא גם כן לשבע נפשו יותר מכפי צרכו, כדי שהאורח גם כן יאכל ולא יתביש, אמנם 'ובטן רשעים תחסר' כי הרשע אף שמזמין אורח לביתו מפני הבשת, תחסר בטנו וממעט באכילתו כדי שגם האורח יתביש מלאכל. **וזה** שאמר ואת החזיר כי מפריס פרסה, הינו הרשע אף כי פושט טלפיו פחזיר ומפריס לקח אורח לביתו לתן לו פרוסה, אמנם והוא גרה לא יגר, שאינו רוצה לאכל כדי שגם האורח יתביש מלאכל.

של פסוק זה נאמר "ולא תמתו" בלשון רבים, א"כ מוכח שפרשת שתויי יין לא נאמרה לאהרן לבדו, אלא גם לבניו הכהנים. **ומעתה**, דברי רש"י מישבים, שתבה "אתה" מיתרת היא, ונכתבה כדי ללמד את דין הוראת חכמים בשכרות, שדוקא "אתה" ובניך הכהנים במיתה, ואין חכמים בהוראתם במיתה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע שסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם (א יז)

פרח הגפן

רבי יוסף חיים סובל זצ"ל

מעשי צדיקים

בימי המלחמה הנוצרה, בתקופה בה שעה הרה"ק רבי אהרן מבבלזא זיע"א בעיר בודפשט, היה קשה מאד להשיג אתרוגים לחג הסוכות, עד כי בקשי השיגו שלשה אתרוגים בכל רחבי הונגריה, עבור הרבי מבבלזא, עבור הרה"ק רבי שלום אליעזר מאצפערט זיע"א הי"ד בן הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א, ועוד אחד הנה בגרוסוורדיין.

במשך ימי החג הגיעו מכל קצוי הונגריה אל מעון קדשו של הרבי, כדי לזכות לברך על האתרוג לכל הפחות ולו פעם אחת. באחד מימי חל המועד באו כמה רבנים לבקר אצל אחיו הרה"ק רבי מרדכי מבילגוריא זצ"ל, ותוף כדי שיתחב דברו בלהט ובשמחה על שזכו להשיג אתרוג פשו לארבעת המינים עבור הרבי.

נענה אחד הרבנים שישב במקום ותמה, לשמחה זו מה עושה, הכי אם יש לרבי מבבלזא ארבעה מינים, כבר יוצאים בכו כל בני ישראל במצות ארבעה מינים, השיב לו רבי מרדכי, אם יש ברצונכם אגיד לכם שאכן כן הוא, ומצינו סמך לדבר בפרשת שמיני.

מצינו שאחרי שנתחנף אהרן לעבודה נאמר, 'וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם', ומפרש רש"י, 'ויברכם' ברפת כהנים יברכו יאר ישא, ודקדק אבי הרה"ק רבי ישכר דב מבבלזא זיע"א, מדוע עם סיום העבודה של אהרן, הוא היה צריך לברכם בברכת כהנים.

ומשח אותו, משח את אהרן לכהנה והגדלה אתו לו בפניהם, שלא יהיו אומרים מעצמו נעשה כהן גדול.

לכאורה תמוה, אם הזקנים לא האמינו לאהרן וחשדו בו שנעשה מעצמו כהן גדול ולא על פי ה', מדוע יאמינו למשה כשהוא מכריז בפניהם שהקדוש ברוך הוא צוה למשח את אהרן אחיו לכהנה.

אלא לאהרן לא היו הזקנים מאמינים שנתמנה לכהנה על פי ה', כי הוא נוגע בדבר, לעמת זאת האמינו הזקנים למשה כשהודיעם שהקדוש ברוך הוא צוה למשח את אהרן אחיו לכהנה, שכן אלו היה מבקש להערים עליהם, היה מספר להם שהוא עצמו התמנה לכהן גדול.

כיוצא בכך בנדון כאן, אלו הייתי חלילה דובר שקר בענין צואת אבי, הייתי בודה מלבי שהוא מנה אותי כממלא מקומו לרבה של פראג. דבריו הכנים נכנסו ללבות השומעים, ולא עברו ימים מרבים ורבי שמואל לאנדא זצ"ל בנו בכורו של הנודע ביהודה, הקתר כרב ואב בית דין בקהלת פראג, ושמש בכהנה זו עד סוף ימיו. (ויקהל משה)

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם (ט כג) ברש"י, ויברכם, ברפת כהנים, יברכו יאר ישא.

במיתה, ואין חכמים בהוראתם במיתה. **והקשה** רבי אליהו מזרחי (הרא"ם), שהרי תבות אלו נצרכות ללמד את גופו של ענין, והוא שהאסור והעניש על שתיית יין נאמר גם לבני אהרן. והוסיף, שאין לומר שתבת "אתה" מיתרת, והיה לו לומר 'יין ושכר אל תשת ובניך אתך', וממנה למדים, ש"אתה" ובניך הכהנים במיתה, ולא חכמים בהוראתם במיתה, משום שאדרבה, מתבה זו נתן ללמד, שדוקא "אתה" במיתה ואין בניך במיתה, וממה שאין דורשים כן, מוכח שתבת "אתה" אינה מיתרת.

ונראה לומר, שלא כדברי הרא"ם, אלא שתבת "אתה" מיתרת היא, והשעם שאין למדים מתבה זו, ש"אתה" במיתה ואין בניך במיתה, הוא משום שבהמשכו

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל (ט א)

אחר הסתלקות רבה של פראג רבי יחזקאל לאנדא זצ"ל, בעל הנודע ביהודה, התכנסו ראשי הקהלה לדון בבחירת ממלא מקום לרב שהלך לעולמו, והצעו שמות של רבנים נודעים שהוכיחו עצמם כמורי הוראה מבהקים בקהלות שונות.

תוף כדי הדיון קם רבי יעקב, השני משלשת הבנים של רבי יחזקאל, והכריז בהתרגשות רבה, אני רואה מחובתי להודיעכם כי אבא ז"ל צוה סמוך לפטירתו שבנו בכורו רבי שמואל יכהן תחתיו, כרב ואב בית דין בקהלתנו.

לשמע הדברים התעורר רעש גדול בקרב הגאספים שהתחלקו לשני מחנות, רבים מראשי הקהלה הביעו דעתם שמצוה לקיים דברי המת ולהכתיר את רבי שמואל בנו כרב העיר, אף גם נשמעו קולות שאין לסמוך על עדות רבי יעקב, כי הוא נוגע בדבר.

נכת הסערה שקמה באותו דיון, בקש רבי יעקב שנית את רשות הדבור ואמר, על הפסוק הראשון בפרשת שמיני, 'ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל', שנינו במדרש (תנחומא י א), 'ולמה זקני ישראל, כדי לגדלו לרומם את אהרן בפני הזקנים, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, קרא לזקנים

והוא באר על פי המבאר בזהר הקדוש, שבשעת הקרבת הקרבן צריכים להיות בשמחה כמו כל המצות שצריכים לקיים אותן בשמחה, ולכאורה כיצד יתכן, הלא קרבן חטאת מביאים ככפרה על עונות, וכיצד יוכל האדם להיות בשמחה בשעה זו, הלא אז מתחרט הוא על מעשיו הלא טובים ועושה תשובה מתוך לב נשבר ונדכה, וזו היא תכלית הקרבן.

על כרחק צריך לומר שהכהנים היו משלימים את ענין השמחה שהיה חסר אצל בעל הקרבן, כאשר הוא היה מתודה על חטאו, היו הכהנים מקריבים את הקרבן מתוך שמחה, ואז על ידי תשובת היהודי ושמחת הכהנים, היתה הקרבת הקרבן נעשית בשלמות, ועל כן דרשו חז"ל (פסחים נט.) 'כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים', כי אכילת הכהנים בודאי היתה בשמחה, וזה השלים את הכפרה של הבעלים.

אבל כשהקריב אהרן את הקרבנות שלו שבאו לכפר על העגל שעשה, בודאי שגם לו, שהיה הכהן המקריב היה לב נשבר ונדכה, ואם כך היתה חסרה השמחה בעת הקרבת הקרבן. לכן נתן אהרן עצמו בנפשו כחלק מהחונף לעבודתו, שיעשה את כפיו לברך את העם בברכת כהנים, והרי ברכת כהנים צריכה להיות מתוך שמחה (א"ח טח מד), וממילא בעת נשיאת כפים השלים אהרן הכהן את ענין השמחה שהיה חסר ממנו בעת שעסק בהקרבת קרבנותיו, עד כאן לשונו.

הוסיף רבי מרדכי מבילגוריא ואמר, **בספר החנוך** (מצוה טכה) איתא שענין ארבעת המינים הוא, שהם מביאים את האדם לידי שמחה, נמצא אם כך נמצא שהצדיק שהוא בבחינת כהן כידוע, יכול למלאות חלקם של אנשים אחרים בעבודת השי"ת שיהיה בשלמות וכראוי, גם אם הלה אינו זוכה לקיים בפעל את המצוה.

לכן בזכות שאחי הרבי קיים את המצוה והגיע באמצעותה לשמחה אמיתית, בשעה זו הוא הוציא את כלם, שהרי עקר הענין הוא שמחה וזה כמו שעל ידי הכהן נשלמה השמחה של האיש הישראלי. (עלים לתרופה גליון תטו)

ידיים אהרן (י ד)

לאחר הלויית הרה"ק רבי דוד מנאהוש זצ"ל, שהסתלק בשנת תרמ"ט והוא

אך בן עשרים וחמש שנה, פתח אביו הרה"ק רבי יצחק מנאהוש זיע"א ואמר, כידוע העולם כלול מארבע מדרגות, דומם, צומח, חי, מדבר.

בנית ששלושה מהמדרגות הללו באים לידי שבירה, הם יורדים ממדרגתם, מדבר או חי שמת נהפך לדומם, וכן צומח שנקטף הופך לדומם, מה שאין כן דומם, גם לאחר שבירתו הוא ישאר במדרגת דומם.

זה אשר משבחת התורה הקדושה את אהרן הכהן לאחר שמתו בניו, וידיים אהרן, הוא היה בבחינת דומם, כי גם לאחר השבר הקשה שנחת עליו לא פעל עליו הדבר כלל וכלל, וככחו לפניו כן כך כחו עתה. (נר ישראל)

ואחיהם כל בית ישראל יבנו את השרפה אשר שרף ה' (י ו)

בנית נסיעתו לברלין לצרכי רפואה, הזכיר הרה"ק **השפת אמת** זיע"א את הנאמר אחר הסתלקות נדב ואביהוא, ו'אחיהם כל בית ישראל יבנו את השרפה אשר שרף ה'', ולא מצינו בכתובים שבני ישראל בכו עליהם.

אלא נראה לפרש, כי הבכיה הזאת היתה מאחר יותר במעשה שטים, שם נאמר (במדבר כה ו) 'והמה בכים פתח אהל מועד', כלומר, אז היתה בכיתם על העדר הצדיקים, כי אלו היו שני הצדיקים הללו בתוכם, לא היו מגיעים בני ישראל לידי מעשה זה, כי זכותם היתה מגנה בעדם ושומרת עליהם מלבוא לידי מעשה שטים.

בנית שאמר זאת הרבי שהיה לצדו בנו ממלא מקומו הרה"ק **האמרי אמת** זיע"א, ובשמעו את המאמר הנפלא, מהר לשגר מכתב לפולין בו כתב לבני המשפחה את דברי השפת אמת שהיו מאד יקרים בעיניו, המלמדים על התועלת הנשגבה המגיעה לבני ישראל בזכות הצדיקים השוכנים בקרבם. (ממענות אריות)

ולהבדיל בין הקדש ובין החל (י ו)
באמצע זמן חרף של שנת תרנ"ב קבלו מנהלי ישיבת וואלוז'ין פקדה מהממשלה האנטשמית, כי עליהם להנהיג בישיבה תקניית של למוזי חל למספר שעות מדי יום, ואם לא יסכימו לכך הישיבה תסגר.

נאספו אז כמה גדולי תורה לדון בענין, ורבים מהגדולים סברו שיש להכנס למשא ומתן עם הממשלה, ואם יראו שאין ברירה, יקבלו את גזרת הממשלה כדי למנוע את סגירת הישיבה לגמרי.

לעמדתם עמדו הנצי"ב ורבי חיים מבריסק זצ"ל והכריזו נחרצות, לא יקום ולא יהיה, אל לנו לדאג את דאגתו של הקב"ה להעמיד לנו ישיבות, רק כל עוד יש לנו לקיים ישיבות לפי הדרך המסורה בידינו מאבותינו, אנחנו חייבים לקיים, אחרת, אין האחריות מטלת עלינו, יבוא נותן התורה וידאג לקיום תורתו.

אכן החלט אז שלא להפגע לגזרת הממשלה, כתוצאה מכך נסגרה הישיבה שהיו בה ארבע מאות בחורים, וידוע שהנצי"ב חלה מרוב צער על סגירת הישיבה, ולבסוף לא קם מחליו והסתלק לעולמו.

לילה לפני פטירתו אמר הנצי"ב, בודאי ישאלו אותי בשמים על סמוך מה סגרת את הישיבה ונשארו ארבע מאות בחורים ללא ישיבה, אבל הקב"ה רמז על כך בתורתו הקדושה, בה נאמר 'להבדיל בין הקדש ובין החל'.

אם מערבים את החל עם קדש, לא די שאין זה מוסיף לחל לקבל קדשה, אלא אדרבה, הדבר פוגם בקדש, כי הקדש מאבד את קדשתו בעת שהוא מערב בלמודי חל, לכן בודאי טוב עשיתי שסגרת את הישיבה, כדי שלא לפגע בקדש ולערב בו למוזי חל. (ביאורים והנהגות)

דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ (יא ב)

ספר הגאון מטשעבינ, רבי זב בעריש ויינפלד זצ"ל, בכל בקר אחר תפלת שחרית היו מגישים לפני הרה"ק **הבת עין** זיע"א כוס קפה חם עם פרוסת עוגה, עבור פת שחרית, יום אחד כשהביאו לו את הקפה והעוגה כרגיל הוא לא נגע בהם, ואחר שעה קלה נכנסה הרבנית לחדר בבחילה ואמרה שנודע לה שהיתה שאלה על החלב, ורק כשראתה שלא נגע בכוס נרגעה.

שאלו התלמיד שלמד עמו והיה גוכח בשעת מעשה, כיצד ידע שעליו להמנוע מלשתות, הלא זה מופת גלוי, והבית עין ענה לתמו, אין כאן שום

ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקצו הם (יא יג)

שני בעלי בתים באו לדין תורה לפני **אב"ד להבלין רבי זלמן אשכנזי זצ"ל**, בלהב הטענות התפרץ האחד ואמר לעומד כנגדו שהיה בעל שער וזקן אדם, "האדומים ידועים כי רמאים וגנבים הם". השיב הרב בחכמה ואמר, "בשנים קדמוניות כאשר היו רב האנשים ישרים ותמימים והמעוט גנבים, סמו הקב"ה את המעוט היוצא מן הכלל, כשם שאנו מוצאים כי התורה מונה את העופות הטמאות שהם המעוט (חולין פג:).

לעמית זאת היום שרוב בני אדם הנם גנבים ורמאים והקשרים הם מעט, מסמון הקב"ה את הכשרים בשער אדם כמו שמונה התורה את הבהמות והחיות הטהורות שהם מועטות. (אמירה יפה)

כי אני ה' אלוקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרומש על הארץ (יא מד)

סח גבאי הצדקה המפרסם **רבי זוד לייב שווארץ ז"ל**, יהודי התאונן לפני בכאב כי עולים על לבו מחשבות כפירה, שאלתי אותו האם הוא מקפיד על נטילת ידים שחרית מדי בקר, והוא השיב בחיוב.

שאלתי אם הוא מקפיד לטל עוד לפני שמניח רגליו על הארץ, או רק בפחות מארבע אמות מהמטה, והוא השיב כי בפחות מארבע אמות, אמרתי לו, הנה הסבה למחשבות, מעתה תקפיד לטל על יד המטה.

חלפו מספר ימים, והאיש שב והתאונן שעדן אותם מחשבות מנורות במחו, שאלתי האם קים את הוראתי, ותשובתו היתה שלא, גערתי בו, וכי מה ברצונך שאעשה, הרי כבר אמרתי לך מה העצה לדבר. (בחזק יד עמ' 98)

להבדיל בין הטמא ובין הטהור (יא מז)

אמר החזון איש זצ"ל, "מה עושה היצר הרע בןוארשא השכם בבקר, הוא מעורר את ראש המזרחי שיקום מקדם וילך למקוה, כי על ידי זה יציג עצמו כלפי חוץ כחסיד וירא שמים, וכך יטעו אנשים להמשיך אחריו, כי הוא ימשיך להראות כחרידי". (מעשה איש)

בימים ההם המליצו הרופאים על אכילת בשר וכי הדבר מועיל מאד לחזק כחות הגוף, ועקב חלשותו של הרבי משינאנא שניה זקוק לרפואה, התארגנו האברכים לערוך סעודת סיום בכל יום מתשעת הימים, כדי שיוכל הרבי לאכל בשר בסעודת מצוה, בכל יום עשה אחד האברכים סיום מסכת, ואחר כך היה הרבי יושב עמהם לסעודת מצוה.

באחד הימים עשה רבי פנחס את הסיום, ואחר שגמרו לסים את המסכת והרבי נטל ידי לסעודת המצוה, כשהכניסו לפניו מרק של בשר, פתח הרבי ושאל בתמיהה, "היכן הדגים לסעודה, מקבלני שבסעודת מצוה צריך להיות דגים".

הדבר יצא מפי הרבי, ופרחי החסידים שהיו במקום התחילו להתלוצץ ולהציק לרבי פנחס שבודאי לא היה למודו כהגון, ולכן הרבי אינו טועם מהסעודה שהכין, וחלשה דעתו, בתוך כך התחיל הרבי לספר מעניני אכילת דגים, בעוד המרק מנח לפניו מבלי שנגע בו.

לפתע נשמעו דפיקות בדלת הבית, וכלם התפלאו לראות ערל אחוז בידו דג גדול, הנוכחים שמחו לראות כי משמים הזמינו דג לקים רצון צדיק, ועל שאלתם איך עלה בדעתו להגיע לבית זה ודוקא בשעה זו, ענה כמסיח לפי תמו כי בכל יום הוא יוצא לנהר הסמוך בו גדלים דגים ופורש מצודתו, אולי יעלה בה איזה דג.

בתקופה האחרונה התניבש הנהר מחמת החם הלוהט, וכל הדגים נעלמו, הוא ממשיך לצאת מדי יום ולנסות את מזלו, אך מעלה חרס בידו, היום יצא כדרכו לחפש דגים בנהר, ולשמחתו מיד עלה במצודתו הדג הגדול.

הערל חשב כי דג גדול כזה ועוד בעונה זו של השנה, חשוב ויקר מאד, הוא דרש עליו סכום גדול אך לא מצא בעירה מי שירכש במחיר הגבוה, עד שיעץ לו מאן דהו שילך אל בית הרביניער הנמצא במקום עם חסידיו, והם בטח יקנו את הדג בכל מחיר.

כמוכן שהוא קנו מיד את הדג, ובזמן שהרבי המשיך בשיחותיו הקדושות אודות אכילת דגים בסעודת מצוה, הספיקו להכין ולבשל את הדג והניחו לפניו, והוא אכל ממנו בטרם אכל את המרק, ויהי לפלא. (שו"ת מנחת יצחק ח"י סי' י"ט)

את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקטקטות במים בימים ובנחלים אתם תאכלו (יא ט)

בעת בדיקת סימני הטהרה של הדגים, מקפיד היה **רבי פנחס עפשטיין זצ"ל** שפנה כראב"ד העדה החרדית בירושלים שיבדקו כל דג ביחידות האם יש בו סימני טהרה, ולא לסמוך על הרב.

כאשר בקר במפעל הסרדינים, נשאל על ידי ר' אברהם אהרן שיינברגר מראשי ועד הכשרות של העדה החרדית ירושלים, מדוע צריך לבדק כל דג בפני עצמו, הרי כבר בדקו הרבה דגים וכלם נמצאו עם סימני כשרות, על אתר הפשיל רבי פנחס את שרוולו והכניס ידו לתוככי חבית הדגים, ושלף דג טמא לעיני כל. (מתורתו של רבי פנחס)

את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקטקטות במים בימים ובנחלים אתם תאכלו (יא ט)

ספר רבי יצחק יעקב וייס זצ"ל גאב"ד ירושלים, על חותנו הראשון רבי פנחס צימטבוים זצ"ל הי"ד, ראב"ד גראסווארדיין, שהיה מגדולי חסידי הרה"ק **רבי יחזקאל משינאנא זיע"א** ודבק בו בכל נימי לבבו ונפשו, והוא היה חתנו של אב"ד קרעניצא-גאליצ'א, עירה ששקנה על גבול הונגריה גליצ'יה, בין הערים קאשוי וצאנז.

עירה זו היתה מברכת באויר צח ובמעיינות מרפא, ועל כן שמשה במקום נפש בימות הקיץ, בתוך הבאים להנפש ששהו בה בתקופה זו היו כמה וכמה גאונים וצדיקים כמו **רבי יצחק זאב מבריסק** ואביו **רבי חיים מבריסק זצ"ל**, וכן הרה"ק **רבי ישכר זב מבעלזא זיע"א** וצאצאיו ועוד, גם רבי יחזקאל משינאנא רגיל היה להגיע לעירה בימות הקיץ ובתוכם בימי בין המצרים, ועמו קבוצה מחסידיו שהיו גדולים בתורה ובחסידות.

פרשת שמיני

התיה אשר לא תאכל

מסורת בידינו כי שלש פעמים הגיע רבינו אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א אל העיר גוואזדיץ, כדי לפגוש בהגה"ק רבי יצחק שור זיע"א, רבה של העיר ובעל 'כח שור'.

מסורת זו העביר הגאון בעל 'שואל ומשיב' כפי שמע מאלו שהכירו את ה'כח שור' פנים בפנים. בפעם הראשונה הגיע הבעל שם טוב אל בית הטבילה, שם התטרה הכח שור בסילודין. לאחר שירד וטבל עלה ונסתפג ויצא מבית הטבילה, הגיש לו הבעל שם טוב קיתון מים ויאמר: הנני מוכן ומזומן לקיים מצות שימוש חכמים, ויטול המים על ידיו ויתן לו מטפחת לנגב את ידיו, ולאחר שנתן לו שלום והחזיר לו שלום, שב הבעל שם טוב למקומו.

אחר זמן מה חזר הבעל שם טוב לגוואזדיץ והסתגר בבית הכנסת יחד עם הכח שור. הם סגרו את הדלת אחריהם ולא ידע איש את השיחה שהייתה ביניהם. בנו של הכח שור, רבי יעקב, שהיה עודנו נער צעיר בימים ההם, שידע על קיומו של חלון ממנו יוכל לראות ולהקשיב לסוד שיח שרפי קודש, התגנב אל עליית בית הכנסת לעבר אותו חלון, אלא שתיכף עם בואו אל החלון נפלה עליו תרדמה כבדה, ולא ראה ולא שמע כלום.

בפעם השלישית בא הבעל שם טוב לגוואזדיץ ואמר לכח שור בזה הלשון: רבי איציקל, דע כי אליהו הנביא שלחני להודיעך כי בזה הלילה יבוא אליך. ויענה הכח שור לבעל שם טוב: אין לי חפץ בזה, הנני לומד תורה לשמה וחלילה לי לבטל מלימודי אפילו שעה קלה.

היו זקני העיר גוואזדיץ מספרים על אדם מיושבי העיר שהיה מגיע פעמים רבות להטריד ולהפריע להכח שור בטענות שווא ומדוחים. אותו אדם, אפיקורס גמור היה, ולא האמין בתורה הקדושה ובנביאי האמת וצדק. ברוע לבבו היה האיש מגיע אל הכח שור ומבטלו מלימודו בוויכוחי סרק ובשאלות שאינן ממין הטענה. האפיקורס היה מקניטו בדברים, ואילו הכח שור בענוותנותו הגדולה השיב לו וענהו כאיוולתו.

היה זה פעם אחת כשהאפיקורס בא לטעון אצל הכח שור בדברי הבאי על הפסוק

בספר משלי (יב כא): 'לא יאנה לצדיק כל און', והיה טוען לו, שעניין זה שהקב"ה שומר את הצדיקים לבל יבואו לידי מכשול וחטא, הוא דבר שלא יתכן מצד השכל והמציאות. האפיקורס גיבב מהבליו, אולם הכח שור ענהו תשובה ניצחת והשיבו תשובה כהלכה על הצד היותר טוב.

כמו בכל הויכוחים גם בזו הפעם יצא הכח שור וידו על העליונה, ואילו האפיקורס יצא אבל וחפוי ראש. עוד האפיקורס מהלך ברחוב העיר כשהוא סר וזעף, עלה בדעתו הרעה והגה ברוחו הקשה רעיון עוועים נורא: להכשיל את הכח שור בעוון חמור, ומתוך כך יעלה בידו להוכיח לו שחלילה אין כל שמירה מיוחדת על הצדיקים.

האריך האיש את דרכו והלך אל השוק המקומי, שם רכש לעצמו שלשה תרנגולים בעלי כרבות. משם פנה האיש אל האיטליז הנכרי וקנה נתח גדול של בשר חזיר. הניח האיש את התרנגולים בחצר ביתו, והיה מפטמם בוקר צהרים וערב בבשר חזיר, עד כי עבו ושמו מאוד.

כשהתרנגולים המפוטמים 'הגיעו לפרקם', ציווה האיש לאחד ממשרתיו שילך למכור את התרנגולים ביום השוק, ויאמר לו בלחשיה: רצוני שהתרנגולים יגיעו אל ביתו של הרב היהודי, ובשל כך, תראה שלא למכרם לאף אדם אחר, כי אם לאשתו של הרב. זאת תעשה, המשיך האפיקורס והסביר למשרתו את תוכניתו הזדונית: כל אדם שיפנה אליך על רכישת התרנגולים - נקוב לו מחיר כפול ומשולש מהמחיר הרווח, ואל תירא ואל תחת מפני המלעיגים שיאמרו לך שאין זה המחיר הריאלי לתרנגולים. עשה את שלך ותעמוד על המקח - כדי שאכן לא יקנו אותם.

לעומת זאת, אם אשת הרב תתעניין בתרנגולים ותרצה לקנות - אמור לה מחיר מוזל, כמחצה כשליש וכרביע, מהמחיר המקובל בשוק, כדי שהיא תבין שמדובר ב'מציאה' רבתי, ותקנה אותם לביתה, כרצוני העז שהתרנגולים יגיעו אל שולחנו של הרב.

המשרת עשה את תפקידו נאמנה, עמד על המקח וסילק קונים לא רצויים. רק כשהגיעה הרבנית של הכח שור, שינה המשרת את התנהגותו והציע לרבנית לקנות את התרנגולים בהנחה של יותר מחמישים אחוז. הרבנית שהשתוממה על המחיר הזול במיוחד, רכשה את התרנגולים, וכבר באותו היום הלכה אל השוחט עם אחד מהם. את העוף השחוט הכינה הרבנית כתבשיל קדירה מהביל, ממנו

יאכל הכח שור לעת ארוחת הערב. מנהג חשוב היה לו לכח שור, ולפיו לא היה פונה לאכול ארוחת ערב כל עוד לא סיים לברר וללבן היטב את הסוגיא בה עסק. בימים כתיקונם היה הרב נוהג לסיים את לימודו בשעה מסוימת ופונה לסעודתו, אולם בימים בהם הייתה סוגיא קשה ומורכבת, היה הרב שוקע בתלמודו עד לשעה מאוחרת מאוד, וביום שכזה לא היה אוכל את הארוחה המבושלת. אם הרב לא היה אוכל, גם בני המשפחה לא אכלו מהתבשיל, והניחו אותו ליום המחרת.

כך בדיוק היה באותו היום. הכח שור שקע בעומקה של הלכה בבירור מקחה של קושיה גדולה הצריכה נגר ובר נגר, ולא הספיק זמנו לפנות לארוחת הערב. לקחה הרבנית את קדירת התבשיל והטמינה אותה בתוך קרחה, כדי לאכול ממנה למחרת, ואילו בני המשפחה אכלו רק לחם וביצים.

ביום המחרת, כשהרבנית הוציאה את קדירת התבשיל מהקרחה וביקשה לחממו על האש, גילתה להפתעתה שכל הקדירה מכוסית מלמעלה בקורי עכביש סבוכים. השתוממה הרבנית והראתה את הקדירה לבעלה הכח שור, שמצידו נענה ואמר שאין לאכול מקדירה זו. עדיין, יש בידך בשר מהתרנגול ששחטת, חתיכה הראויה להתכבד בה, וממנה תכניי תבשיל חדש.

עוד התבשיל הטרי מתבשל לאיטו, ואל ביתו של הכח שור נכנס יהודי מתושבי גוואזדיץ ובישר לרב כי הוא עורך היום סעודה גדולה לכבוד מצות 'פדיון הבן' לבנו בכורו שנולד לו לפני חודש ימים למזל טוב, ולכבוד יהיה לו כשהרב ישתתף בשמחתו. נענה הכח שור ברצון להזמנה זו, וביקש מהרבנית 'לגנוז' את הקדירה ליום המחרת.

הרבנית לא האמינה למראה עיניה, כשביום המחרת חזר המחזה ונראה שוב: הקדירה הייתה מכוסה בקורי עכביש, כאילו בא העכביש וטווה את קוריו כמנעול ובריח על הקדירה, כאות וכסימן לבל יאכלו ממנו. שוב נשאל הכח שור כדת מה לעשות בקדירה זו, וגם בזו הפעם הייתה תשובתו, שאין לאכול ממנה אלא להכין קדירה חדשה.

כאשה כשרה העושה רצון בעלה, שפכה הרבנית את תכולת הקדירה לאשפה, ופנתה להכין תבשיל חדש וטרי. באותו היום הגיע שני יהודים, סוחרים מקומיים מבני גוואזדיץ, אל הכח שור לדון לפניו בדין תורה. לקח עמו הכח שור שניים מתלמידיו, דיינים מומחים

ומכירים בצדקתך, והנה, למרות הכל, אכלת בשר חזיר...

השתומם הכח שור ואמר בחרדה: איך תרהיב עוז בנפשך לומר דבר שכזה! פתח האפיקורס והסביר: הלא אשתך הרבנית קנתה בשוק שלש תרנגולים במחיר מוזל, ולא ידעה ששלשה תרנגולים אלו התפטמו בחצרי עם בשר חזיר, וידעתי גם ידעתי שהרבנית הלכה לשוחט עם אחד מתרנגולים אלו, בישלה את בשרו ונתנה לך לאכול מזה.

התרגש הכח שור מאוד ואמר: ברוך השם אלוקי ישראל שזו הפעם השנייה היום שהצילני מידי תקלה. תחילה סיפר הכח שור את הסייעתא דשמיא המופלאה שהייתה לו כשניצל מלקיחת שוחד, ועוד הוסיף וסיפר לו איך שבכל פעם ופעם שמר ה' את רגלי חסידי ו הצילו שלא לאכול מתבשיל זה על ידי קורי העכביש שבאו עליו. השתומם האפיקורס מאוד ויאמר: עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה ולא יאונה לידך כל אוון! (הקדמת ספר 'כח שור').

להרה"ק החידושי הרי"ם זיע"א היתה הרגשה נפלאה להבחין בכל דבר אוכל, אם יש בו נדנדוד של חשש איסור, אפילו אם מצד הדין היה כשר. פעם אחת הביא לו המשמש צלחת עם תבשיל וציווה להסירה מהשולחן ולא רצה לטעום, ונתוודע כי להמשרתת היתה שאלה על העוף, והרבנית לא הייתה בבית, והלכה לשאול את פי הרב ואמר לה שהעוף כשר בלי כל חשש. ובשל כך שהיה בזה שאלה שהורה בה חכם, סירב לאוכלו.

ואמר החידושי הרי"ם: **כל איש ישראל יכול להרגיש בזה, אם לבו נותן לו לאכול דבר זה או לא. וזה שכתוב (ויקרא יא מז) 'לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַחַיִּה הַנְּאֻכָּלֶת וּבֵין הַחַיִּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכַל, 'ובין החיה הנאכלת, כלומר, זו הניתנת להיאכל, (וואס עס לאזט זיך עסען), 'ובין החיה אשר לא תאכל, כלומר, שאין ביכולת לאכלה, (וואס עס לאזט זיך נישט עסען).**

ובפעם אחרת אמר: תדעו שאין בזה שום מדרגה כלל, וכל אחד מכם יכול להשיג הרגשה זו. וכך לימד אותנו הרבי ר' בונם בפרשיסחה, והוא בדוק ומנוסה, והעצה קלה מאד: קודם שהאדם נותן לתוך פיו שום דבר מאכל או משקה, בכל לעיסה ולעיסה, יבקש מהשי"ת שלא יאונה לו ח"ו מאכל של איסור, ויקבל על עצמו בהחלטה גמורה ובלב שלם, שאם יש ח"ו איזה דבר איסור בהמאכל או בהמשקה, מוטב לו שייחנק בבליעה זו, ואז מודיעים לו מן השמים על ידי הרגשה ברורה שיימנע מבלוע אותו דבר (ליקוטי יהודה).

הבין הכח שור כי דבר לא ראוי נעשה כאן אלא שלא ידע לפענח את פשרו. בשעת בוקר מוקדמת, כשהשמש של הכח שור הגיע לבית הרב כדי ללוותו אל בית הכנסת לתפילת שחרית, ביקש ממנו הרב בתקיפות רבה שיספר לו מה מתרחש כאן לנגד עיניו: מי הכניס את המטבעות לקופסת הטבק.

כל שהשמש ידע לומר, שבשעה שהרב ביקש ממנו לקנות עבורו טבק, התנדב אחד מבעלי הדין ללכת עבורו לחנות. נתתי לו את הפרוטות לקניית הטבק ואת הקופסה, אמר השמש, והוא זה שרץ לחנות. שלח הכח שור את השמש להזעיק אליו בדחיפות את בעל הדין וגער בו במילים קשות מאוד על חוצפתו וגסות רוחו לתת לו שוחד ולהטות את הדין באופן מעוות שכזה. הכח שור החזיר לו את מטבעות הזהב, והזהירו לבל יעלה על דעתו שוב לעשות דבר חמור שכזה.

כששבו הדיינים וישבו יחד להמשך הדין תורה, סיפר להם הכח שור את כל אשר קרהו ואת פרשת הכסף אשר ביקש בעל הדין לשחדו ולעוור עיני חכמים ולסלף דברי צדיקים. עתה, אמר להם הכח שור, הבה ונתחיל שוב מעיקר הדברים, וחפץ ה' בידינו יצלח להוציא דין אמת לאמיתו. אכן כך היה, לאחר דין ודברים עלה בידי הדיינים לפסוק את הדין לאשורו כדת משה וישראל, הצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע כמשפטי התורה.

לאחר שהוציא הכח שור את הדין לאור, נשא כפיו ונתן תודה נרגשת מעומקא דליבא לה' הניצב בעדת א-ל אשר מנעו מלעשות עוול במשפט ולהורות עמל בישראל, כשמזימת השוחד התגלתה מבעוד מועד, ונתקיים בו מקרא שכתוב 'לא יאונה לצדיק כל עוול'.

כששב הכח שור לביתו, ביקשה הרבנית להגיש לפניו את ארוחתו לאכול, אלא שלמרהבה הפלא גילתה שגם הפעם, למרות כל ההשתדלויות שעשתה, הקדירה מכוסה עם קורי עכביש. ותמהר הרבנית לספר לבעלה על המאורע החוזר על עצמו זו הפעם השלישית, ויכר הכח שור כי לא דבר ריק הוא, ויאמר: הלא דבר הוא! מאת השם הייתה זאת היא נפלאות בעינינו! אין זה אלא שרצון ה' שלא נאכל מבשר זה יותר. אי לכך, אל תבשלי עוד מהבשר ואל תשחטי עוד מתרנגולים אלו עד שיתבררו הדברים לאשורם.

באותו היום הגיע האפיקורס לביתו של הכח שור כדי להמשיך להתווכח עמו כהרגלו. שוב ביקש הכופר לעסוק בדברי הפסוק 'לא יאונה לצדיק כל אוון', כשלפתע נענה האפיקורס ואמר בחיוך של מנצחים: הלא אדע כי צדיק אתה, והגם כי אתה במידת ענוותנותך לא תודה לזה, עדיין הכל יודעים

ויראי אלוקים, וישבו יחד כבית דין להקשיב לשני הצדדים ולהורותם דבר ה' זו הלכה.

הדין תורה נסוב אודות סכום כסף גדול והסוחרים התקוטטו ביניהם בסכסוך קשה ומר. עוד הכח שור יושב על המדוכה יחד עם שני הדיינים הנוספים, נפנה הכח שור אל שמשו, נתן לו את קופסת הטבק הגדולה שלו, עשוית הכסף, וביקש ממנו שיפנה לחנות הסמוכה וירכוש מלוא הקופסה טבק הרחה משוּבָּת.

אך יצוא יצא השמש מחדר הרב, ואחד מבעלי הדין שישב בחדר ההמתנה והמתין לתשובת הרב, התעניין אצל השמש להיכן הוא מבקש ללכת. מששמע את יעדו, אמר לו: מה לך לטרוח, הן אתה איש מבוגר. אני, לעומתך, צעיר לימים, הב לי את קופסת הטבק עם הפרוטות - מחיר הטבק, ואני אלך עבורך אל החנות.

השמש העיף והמבוגר הסכים מיד להצעת בעל הדין, והאיש אץ רץ אל החנות ורכש טבק משוּבָּת, אלא שבטרם החזיר הבעל דין את הקופסה לידי השמש, עשה מעשה שלא ייעשה: בתחתית הקופסה, מתחת לטבק, הניח האיש שלושה מטבעות זהב, כשוחד בלתי נראה לכח שור, שיטה את הדין לטובתו.

במשך שעות רבות ישב הכח שור יחד עם הדיינים, ולא הצליחו להגיע אל עמק השווה: דעתו של הכח שור נטתה בעוז להצדיק את בעל הדין, מטמין מטבעות הזהב, ואילו שני הדיינים האחרים נטו להצדיק את בעל הדין השני, ישר הדרך. בשעה מאוחרת החליטו הדיינים להתפזר ולהגיע שוב ביום המחרת.

הכח שור גם באותו היום לא אכל את סעודת הערב. מפני טרדותיו המרובים בבירור ההלכה הסבוכה, כשרעיונותיו הטרידוהו ללא הרף סביב שאלת הצדק עם מי, אמר הכח שור כי רצונו שלא לאכול את התבשיל, עד שיוציא את המשפט לאמיתו, ושגם הפעם יניחוהו ליום המחרת. בזו הפעם כיסתה הרבנית את הסיר עם קרח לרוב, כדי שהעכבישים למיניהם לא יבואו ויכסו בקוריהם את הקדירה.

לאור הנר ישב הכח שור כל אותו הלילה ועסק בבירור ההלכה. ספרים רבים נערמו לפניו, ספרי הלכה ופסק של רבותינו הראשונים והאחרונים, והכח שור ניסה למצוא מענה לשאלה הקשה בה התלבט. במשך השעות הארוכות בהם נדד הכח שור שינה מעיניו, הריח שוב ושוב מקופסת הטבק עד שהטבק שבתוכו אזל. כשהציץ הכח שור אל פנים הקופסא לבדוק אם נותר בו מעט מהטבק, נחרד לראות בתוכו שלושה מטבעות זהב, טבין ותקילין עוברים לסוחר.

מלון יודין והיהושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חז"תא

חז"תא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מעלת עבודת הציבור על עבודת הצדיקים

אקדש' מטעם 'ועל פני כל העם אכבד',
שגובר כח כללות פשוטי בני ישראל מכח
היחידים הקרובים אליו.

עבודת הציבור מעוררת השפעת הקב"ה עצמו ולא כעבודת היחיד שבאמצעות מלאך

ניתן לבאר זאת על פי מה שכתוב בספרן
של צדיקים כי עבודת ה' בציבור מעוררת
השפעה מאת הקב"ה בעצמו לא על ידי
אמצעי, ועל ידי זה זוכים לברכה שלימה הן
בהשפעת הטוב והן בשמירה מכל רע, כמו
שכתוב בעבודת הציבור (לעיל כג כה) 'ועבדתם
את ה' אלקיכם' בלשון רבים, ויהיה שכרם כל
אחד גם 'וברך את לחמך ואת מימך' שהיא
השפעת טובה וברכה, וגם 'והסירותי מחלה
מקרבך' שהיא ההצלה מן הרע. אבל עבודת
ה' של יחידים אינה מעוררת אלא השפעה
על ידי מלאך טוב, וכפי שאכן נרמז בכתוב
(שם פסוק ט) 'הנני שולח מלאך', וכתוב (שם פסוק
כב) 'אם שמוע תשמע בקולו' לשון יחיד, וזאת
כי כוח המלאך מוגבל ואין בו שלימות, על
דרך שאמרו חז"ל (ב"ר ג ב) שאין מלאך אחד
עושה שתי שליחויות. לפיכך אין בכוחו כי
אם להצילם מרעה אבל לא להשפיע טובה
וברכה, וכמו שכתוב (לעיל כג כ-כב) 'הנני שולח
מלאך וגו', אם שמוע תשמע בקולו וגו'
ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך', כי
רק זה בכוחו של המלאך להלחם באויביהם
ובצורריהם, אך לא להשפיע להם טובה
וברכה.

כן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שידע את
ההבדל בין השפעה באמצעות מלאך לבין
השפעה מאיתו יתברך, ולכן ביקש שתהיה
הנהגת בני ישראל מאת ה' דווקא, וגם
כשנאמר לו (לעיל לג ב) 'ושלחתי מלאך לפניך',
סירב משה ואמר שאלו שפיעו כפיך, וביקש
רק את קרבתו וליווייו של בורא עולם, כמו
שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עג כח) 'ואני קרבת
אלקים לי טוב', כי רק אם תהיה ההשפעה
מאיתו יתברך בלי שום אמצעי אזי יזכו
לשלימות הן בשפע טובה והן בשמירה מרע.

את התורה למעוטים העושים את התורה'.
ואפילו אם עבודת היחידים היא במדרגה
נעלה ומרוממת מעבודת הציבור, מכל מקום
חשיבות יתירה נודעת לעבודת הציבור,
כדברי השפת אמת ע"ה (שמיני תרמ"ח ד"ה בענין)
על הנאמר (ויקרא א) 'בקרובי אקדש ועל פני
כל העם אכבד', וביאר בדרך רמז: 'בקרובי

בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וגו' (א).

כשמתאחדים בני ישראל לעבוד את ה'
כאיש אחד, עבודתם חשובה ורצויה במרום
יותר מעבודתם של יחידים, כמו שאמרו
חז"ל (תוי"כ כו ה) 'אין דומה המרובים העושים

מילתא דפליאה

גערתו של משה רבינו היתה מלאה באהבה

ויקצף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים לאמור, מדוע לא אכלתם את
החטאת במקום הקדש וגו' (י, טו-יז).

מסופר כי בעת ששהה הרה"ק ר' נתן דוד משידלובצא ע"ה אצל הרה"ק רבי חיים
מצאנו ע"ה הדברי חיים, ראה שקצף הדברי חיים על הגבאי, אמר רבי נתן דוד,
נאמר בתורה (שמות ג ה) 'של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו
אדמת קודש הוא' וביאר היהודי הקדוש מפרשיסחא ע"ה שרמז לו ה' יתברך כי
כשנמצאים במקום אדמת קודש יש להשיל את הנעל, נע"ל ראשי תיבות נ'שיכתן
ע'קיצתן ל'חישתן, שהם שלשת הסיבות שאמרו במשנתנו מדוע יש להיזהר
בגחלתן של חכמים, נשיכתן שועל, ועקיצתן עקיצת עקרב, ולחישתן
לחישת שרף, ואמר הקדוש ברוך הוא בעת שמינהו להנהיג את ישראל כי ישיל
נע"ל זו מעל רגליו, ולא יקפיד על אחד מישראל, ואם במשה רבינו ע"ה נאמר,
אנו על אחת כמה וכמה [מעין זה ביאר הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ע"ה והביאו
נכדו בספרו דברי ישראל (שמות ד"ה של נעליך): הרב הצדיק הקדוש הר' נתן דוד
זצוק"ל משידלאוועזע, בתחילה כשהתחיל להיות מנהיג בישראל היה לו מחלוקת
ובזיונות והתנצל על זה לפני אדוני אבי זקיני [רבי יחזקאל מקוזמיר] זצ"ל, אמר
לו אדוני אבי זקיני זצ"ל שלא יקפיד עליהם, כי רבן של כל ישראל משה רבינו
ע"ה כשהתחיל להיות מנהיג ישראל, ראשית הדיבור אמר לו הקב"ה 'של נעליך
מעל רגליך', פירושו דהנה אמרו רבותינו ז"ל באבות 'הם אמרו שלשה דברים רבי
אליעזר ואמר וכו' והווי זהיר בגחלתן, שנשיכתן שועל ועקיצתן עקיצת
עקרב ולחישתן לחישת שרף וכל דבריהם כגחלי אש', זה הוא פירוש 'של נעלך'
ראשי תיבות נ'שיכתן ע'קיצתן ל'חישתן כ'ל דבריהם כגחלי אש].

ענהו הדברי חיים, הרי כתוב (ויקרא י טו-יז) 'ויקצוף על אלעזר ועל איתמר בני
אהרן הנותרים לאמר, מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש וגו', הרי לנו
כי קצף משה רבינו. השיב רבי נתן דוד 'מדוע לא אכלתם את החטאת במקום
הקודש', ראשי תיבות 'מלא אהבה', הרי שגם בעת זו הייתה גערתו של משה
רבינו מלאה אהבה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ההכנה לקבל קדושת המצוה

שלאחר יום כיפור כתב בטור (או"ח סי' תקפא): במוצאי יום הכיפורים עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עונות, לכך קורא יום טוב ראשון 'ראשון לחשבון עונות'. והקשה הט"ז כיצד בהכנה למצוה אין עושים עבירות וכשמגיעה המצוה עצמה ביום טוב ראשון של סוכות אז הוא ראשון לחשבון עונות.

אלא, כי אכן זו כוחה של הכנה למצוה, שכאשר מתכוננים למצוה אין מקום לחטאים עוד יותר מזמן המצוה עצמה, וכלשון הרה"ק בעל שפת אמת ע"ה (האזינו תרל"ד ד"ה בטור): אבל אין הדבר רחוק שיותר כח והצלה יש בהכנת המצוה מגוף קיום המצוה. ומבאר שני טעמים בדבר: האחד, כי עשיית המצוה היא רק לשעה וההכנה היא לעולם. ועוד, כי מי יוכל לקיים המצוה כמשפטה. אבל הרצון והכנה להמצוה הוא לעשותו כרצונו יתברך, ולזאת ההכנה והשמחה לבוא להמצוה חשוב מאוד.

וכאן מוסיף השפת אמת לימוד גדול: ויש לדון קל וחומר ממה שאמרו ז"ל (יומא כט.) הרהורי עבירה קשים מעבירה, כל שכן מדה טובה הרהורי מצוה, שאדם מהרהר ומשתוקק לקיים פקודת ה' יתברך טובים מהמצוה ושומרים האדם וע"י זה אין עושין עונות.

'והתקדשתם בהכנה וכך' והייתם קדושים בקדושת המצוות

הוא הביאור בפסוק והתקדשתם והייתם קדושים כמו שכתב בסידורו של שבת (ח"א שורש א ענף ג): כי פירוש והתקדשתם הוא לשון הזמנה, כמו 'הרי את מקודשת ל' פירוש מזומנת ל', שתזמינו עצמיכם בבחינת זך ונקי, אז והייתם קדושים שתתרבה עליכם קדושתו הראוי להיות שורה במקום טהור זך ונקי.

וזה גם ביאור אמרם ז"ל בגמרא (יומא כט.): 'והתקדשתם והייתם קדושים', אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו מלמעלה. בעולם מלמטה, מקדשין אותו לעולם הבא. ע"כ. וכמו שכתב השל"ה (ויחי דרך חיים): כמה גדול כח התעוררות מלמטה למעלה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל מקדש אדם עצמו מלמטה מעט מקדשין אותו מלמעלה הרבה, כי לפי ההכנה שמכין אדם את עצמו כן שורה עליו רוחניות העליון, כי מוצא כסא מוכן למטה, וזהו ענין 'הב חכמה לחכימין' (ראה דניאל ב. כא).

רבותינו הקדושים שכאשר מכין האדם עצמו לקיום המצוה יש בכוחו לקיים המצוות כראוי בעזרת ה' העוזר בידו שלא יכשל במיצרי היצר הרע וזוכה לסייעתא דשמיא להסיר ממנו כוחות היצר, כי ההכנה כמוה כיד ובית אחיזה, שכן כל הכלים יש להם בית יד שעל ידי כן אפשר לאחוז בכלי, וכן ההכנה קודם המצוה היא כבית יד המזכה את האדם לאחוז במצוה ולקיימה בשלמות.

הארה זו האירנו רבינו רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה בקדושת לוי (ויצא ד"ה אנכי): למשל לפי הנראה יש בית לדור בו, ואדם הוא מלוכב בבגדים, והבית הוא הכנה אל האדם, כמו כן השראת קדושת המצוה צריכה שיהא לה בית שתמצא מקום לשרות בו, והבית הוא מה שאדם מכין עצמו ולבו מכוון אל הבורא יתברך לעשות איזה מצוה קודם שעשאה, והכנה זו הוא בית לדור בו קדושת המצוה.

חסידיים הראשונים ידעו גדלותה של ההכנה לתפילה

ביתר שאת הרגישו בכך חסידיים הראשונים הנזכרים במשנה (ברכות ל): 'אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. חסידיים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין, כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים'. שידעו כי לפי הכנת הלב כך תשרה הקדושה על האדם, משכך היו שוהים שעה אחת לפני התפילה ושעה לאחריה, שהכינו עצמם בסילודין ובהתבוננות לפני מי הם עומדים להתפלל, בחושבם רוממותו וגדלותו והיו מתמיהים על גודל תפירתו, וכן לאחריה המשיכו את כח התפילה שתלווה אותם כל היום.

הכנה למצוה גדולה מהמצוה עצמה

וכן הוא הדבר בכל מצוה ומצוה, גדולה היא ההכנה למצוה עוד יותר מהמצוה עצמה. כך מוכח מדברי הגמרא (יומא כד.) שהדלקת המנורה אינה נקראת עבודה, אך הטבת הנרות עבודה היא ויש לעשותה רק ע"י כהן (ראה רמב"ם ביאת מקדש פ"ט ה"ה, ז), והכיצד יתכן כזאת, שעצם המצוה דהיינו הדלקת המנורה כשרה זר, אך ההכנה למצוה בהטבת הנרות פסולה בזר, הרי לנו מפורש שהכנה למצוה גדולה אף מהמצוה עצמה.

עוד מצינו בספרים הקדושים על שנקרא יום ראשון של חג הסוכות 'ראשון לחשבון עונות' וזאת לאחר שבארבעת הימים

כִּי אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדְשֶׁתֶם וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשְּׂרָץ הָרֶמֶשׂ עַל הָאָרֶץ (א. מד.).

קודם קיום כל מצוה צריך האדם להכין עצמו, להיות ראוי לקבל הקדושה היורדת עליו בקיום המצוה, כי כל מצוה תכליתה להשפיע קדושה לאדם כמו שאנו מברכים לפני כל המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו', ועל ידי קיום המצוות זוכים אנו להתקדש בקדושתו יתברך, אלא שיש להכין תחילה כלים ראויים ושלמים לקבל בהם את הברכה והקדושה, שהרי 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום' (עוקצין ג יב), ופירש בתפארת שלמה (ויגש ד"ה ויגידו): רצה לומר לעשות עצמו שלם וכלי להחזיק ברכה, כי באם לא כן לא עשה כלום, נמצא כי ענין ההכנה הוא כלי המחזיק המצוה ושייך להמצוה.

כפי מה שמכינים את הכלים בשלמות כך זוכים לקבל בהם את הברכה והקדושה. זהו טעם הברכה שמברכים טרם כל מצוה 'אשר קדשנו במצוותיו' שמכינים אנחנו את עצמנו להתקדש בקדושה של מעלה, כדברי השל"ה הקדוש ע"ה (תמיד נר מצוה): 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', שכוונת הברכות הללו הוא, שאנחנו מברכין לשמו יתברך על כל טוב אשר גמלנו, שטיהר וקידש אותנו במצוותיו הקדושות שהם קיום העולמות כנודע, ועל ידיהם אנו נקראים קדושים ונתקדש גופנו ונשמתינו, והם תכליתנו, לא זולת זה בשום ענין בעולם.

זכות ההכנה זוכים לקיים המצוה כראוי

קיום מצוות ה' הוא הדבר הגדול ביותר ששייך לאנשים קרוצי חומר, שהקב"ה מקדשנו בקדושה עליונה באמצעות מצוותיו, וכבר ידענו מתלמיד הבעל שם טוב הקדוש ע"ה כי מצוה לשון 'צוותא' שכאשר אדם מקיים מצוה זוכה בכך להתקשר בקשר אמיץ וחזק בקדושה העליונה. כשחושבים על זה נמלאים חרדת קודש כשמבינים איזה זכות נפלה לכל יהודי מעם ה' ועד היכן יכול האדם להשפיע במעשיו.

אמנם גם היצר הרע אינו מוותר בפרט בקדושה עצומה שבכל מצוה, והוא שם מחסומים ומכשולים כדי לעכב את האדם מלגשת אל הקודש, אך לצורך זה לימודנו

בזילין וקיריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

תורה על מנת ללמדה לאחרים

בשם הרה"ק מורנו הרב זושא זלה"ה, כי בכל יום אחר ברכת התורה היה הולך בשוק לחפש אחר איש מזרע ישראל כדי להעניקו מברכותיו, מי שהיה זוכה להיות ראשון יהיה מי שיהיה, וזה ענין תלמידיו של אהרן בחינת החסד (תפארת שלמה פר' כי תצא ד"ה הקס).

במוסרה הכתב ב' פעמים 'להורות'

כדבר הזה נמצא בפסוק (שמות לה לד) 'ולהורות נתן בליבו הוא ואהליאב בן אחיסמך למטה דן, ומצינו במסורה שתי פעמים שנכתב בתורה התיבה 'להורות', פעם ראשונה 'ולהורות נתן בליבו', והשנייה בפרשתנו (ויקרא יא) 'ולהורות את בני ישראל' שהוא ציווי לכהנים שילמדו הכהנים את בני ישראל, ולרמוז בא לאדם אשר נתן ה' חכמה בינה ודעת בליבו כמאמר הכתוב 'ולהורות נתן בליבו', שלא יחזיק זאת לעצמו לבדו, אלא יקיים בעצמו הכתוב 'ולהורות את בני ישראל' וילמד את בני ישראל מחכמתו, ויפיץ מעיינותיו חוצה ויביא תועלת לכלל ישראל. ואל יחשוב שבזמן שמשקיע בהשפעה לבניו ותלמידיו מפסיד זמן יקר שבו יכול היה להוסיף חכמה בליבו, שכך אמרו והבטיחו חז"ל שכאשר משפיע לאחרים זוכה שתתרבה החכמה בתוככי ליבו כמעין המתגבר, שאמרו (להלן פ"ד מ"ה) הלומד על מנת ללמד מספיקים בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

וכן רואים בגמרא (ב"מ פה:) עד כמה נחשבה עבודתו של רבי חייא שאמרו עליה 'כמה גדולים מעשי חייא', שרבי חייא פעל במעשיו שלא תשתכח תורה מישראל, והדבר נעשה על ידי שלימדו לאחרים כמו שכתב **המהרש"א** (ח"א שם) מתחלת גידול הכתנא היה לשם תורה ולמצוה, כדמסיים ומאכילנא לבשרייהו ליתמי ואריכנא מגילתא כו', עד דאתינא אקרו ואתנו אהדדי כו', שכל אחד נעשה לומד ומלמד שהוא מעלה העליונה בתורה ועל ידי זה לא תשתכח תורה מישראל.

וכן יש להעמיס בדברי המשנה 'הועמידו תלמידים הרבה', שכן ידוע כי אם אין גדיים אין תיישים, ולכן יש ללמד לאחרים וע"י זה יעמידו תלמידים הרבה ותרבה התורה בישראל.

לימודים שונים, בינונים וטובים, הנה, כשתבוא ללמד לאחרים, אל תחזיק לעצמך לבדך המנה היפה והחלק הטוב, לדעתך, בתורה שלמדת, אלא את הכל תשפיע ותלמד את זולתך. וטעם זה 'כי לכך נוצרת', תכלית יצירתך וביאתך לזה העולם לא היה אלא לזה להיטיב עם אחרים, כי לולא כן, אם לא היה אלא בשביל עצמך, כבר היתה זאת עמך מבלי תהיה נוצר. ואם כן, כל מה שתוסיף יותר ללמד ולהשפיע על אחרים, תשלם יותר כוונת יצירתך עכ"ד.

אך יש להבין מה שאומר 'כי לכך נוצרת' ללמוד תורה וללמדה לאחרים, היכן מצינו זאת שלכך נוצר האדם. אולם הדבר נרמז בכתוב (איוב ה) 'כי אדם לעמל יולד', ודרשו רומזי רשימות עמ"ל ראשי תיבות ע"ל מ'נת ל'למד, שזוהי מטרת ותכלית ביאתו של אדם לעולם. וכן רואים זאת אצל משה רבינו ע"ה 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה', שקיים בעצמו 'על מנת ללמד'.

תורה של חסד - ללמד לאחרים

ביאור הדבר, דהנה התורה הקדושה תחילתה אמצעיתה וסופה גמילות חסדים, וזו תכלית עסק התורה להשפיע חסד בעולם, שלא יהיה הלימוד לתועלת עצמו בלבד אלא להשפיע חסד על כל אשר סביבו, וזהו שמצינו בדברי חז"ל (לעיל פ"א מ"ב) 'הוי מתלמידיו של אהרן, מתלמידיו של אברהם אבינו' (להלן פ"ה מ"ט), כי אברהם אבינו מידתו מידת החסד, וכן אהרן הכהן היה איש החסד, ועל כן יש לנו להיות מתלמידיהם להיות כל לימוד התורה כפי דרכם והנהגתם להשפיע חסד בעולם, וכל הלומד תורה לשמה זוכה להשפיע לכנסת ישראל טובות וחסדים, וזהו שאמר התנא הקדוש 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך', כי צריך להיות בחינת משפיע ומיטיב לזולתו.

[ולזה אחר ברכת התורה בכל יום אומרים תיכף ברכת כהנים 'ברכך' וגו', כי זהו עיקר הלימוד כנ"ל, וכן שמענו

ולהורת את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה (י. יא).

שנינו במשנה באבות (פ"ב, מ"ח) הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת. במדרש שמואל כתב, 'טובה' זו התורה, ואם למד אדם תורה אל יחזיק בה לעצמו אלא ילמדה לאחרים, 'כי לכך נוצרת' ללמוד תורה וללמדה לאחרים.

ראה דברים מאירים **בבינה לעתים** (דרוש ט): חשבתי להבין כן במשנת פרק ב' רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת. אלא שאחר כך מצאתי לרב בעל 'מדרש שמואל' ז"ל, שקדמני, במה שכתב: אל תחזיק טובה, שהיא התורה, לעצמך, לך לבדך, ולא תרצה ללמדה לאחרים, רק יפוצו מעיינותיך חוצה, וכו'. ומכל מקום, אני מפרש במה שיש עוד מהדיוק, מה עניין כאן, בפרק שני, לומר 'קיבל מהלל ומשמאי' כי שלשלת הקבלה היא בפרק ראשון. ואם מפני שלא הוזכר רבן יוחנן בן זכאי עד עתה, גם רבי ורבן גמליאל בנו של רבי יהודא הנשיא ואחרים לא הוזכרו עד עתה בפרק זה, ואף על פי כן לא אמר בהם ממי קיבלו.

אמנם יאמר, כי אפשר, איש חכם, ממולא בתורה על כל גדותיו, יעלה על דעתו לומר, אם אני אלמד לאחרים כל חכמתי כאשר היא, ולא אשייר כלום לי לבדי, מה יהיה יתרוני על זולתי, הלא טוב טוב אלמד לתלמידי מהמון חכמתי, זולתי משופרי שופרי, המיטב והיותר המובחר שבהם, אחזיק לעצמי, להיות לי יתרון עליהם, ואת היותר אלמד. על זה בא התנא ע"ה, להוציא זה מלב כל חכם לב, ואמר, הבט נא, ראה, מי היה רבן יוחנן בן זכאי ע"ה, אשר אמרו עליו 'לא הניח דבר קטן ודבר גדול' וכו', והנה, כל עצמת חכמתו קיבל מרשומי גדולי ישראל, הלל ושמאי ע"ה, אשר לא היה שום כילות אצלם, חלילה, אלא לימדוהו כל מה שיכלו, ומהם קיבל והיה מה שהיה. ולפיכך, בראותו כמה קיבל מרבותיו, כי לא העלימו ממנו כלום, אף הוא הזהיר לכל אדם ואמר 'אם למדת תורה הרבה' מכמה מינים, אשר יש בה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל

נ"ך מקראות גדולות

נך תלמידים

נ"ך מקראות גדולות - לתלמידים

משך חכמה
המבואר

צרור המור ואשכול הכופר
המבואר

עקידת יצחק
המבואר

מאיר תהילות
המבואר - תהלים

אורים ותומים
המבואר - ירמיה

פניני אביר יעקב
תורה

חק ליעקב

זרע שמשון
המבואר

תורת משה - אלשיך
המבואר

ביאורי התוספות

עין יעקב

שולחן שבת
עם אור החיים

חיים כולכם היום

אוצרות אור החיים
מתיבתא

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל

אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי' להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com

נ"ך

על התורה ונ"ך

תלמוד כבלי